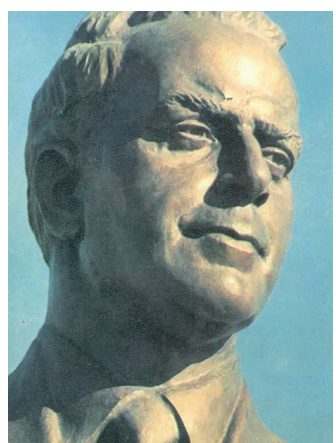

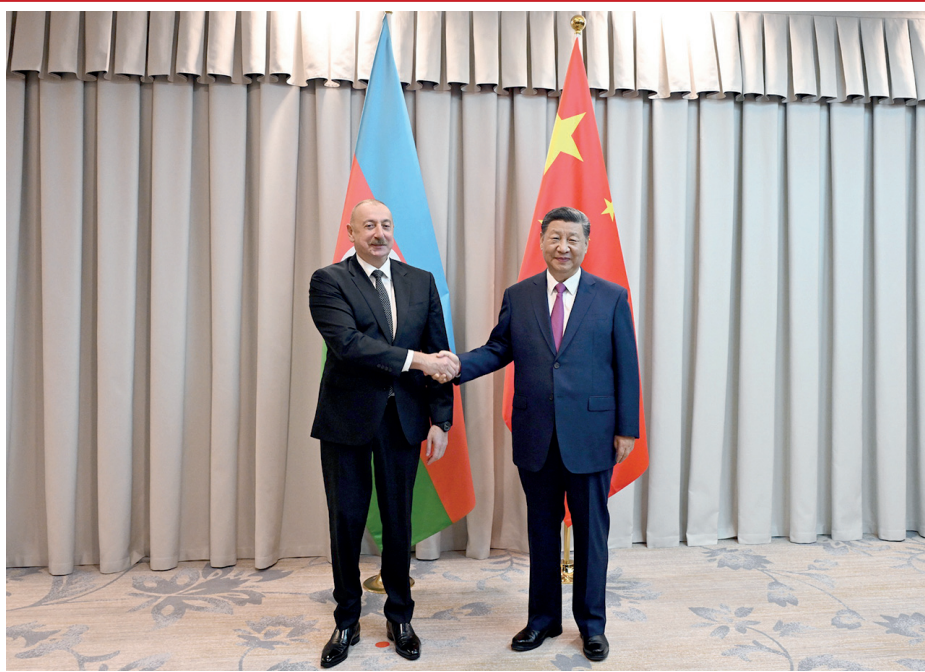

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

İ. Aliyev

Yeni başlanğıc nöqtəsi...

Azərbaycan ilə Çin arasında strateji
tərəfdaşlığın qurulması haqqında
Birgə Bəyannamə qəbul olunub

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

04 iyul
2024-cü il,
cümə axşamı
№ 116 (6702)
Qiyməti
60 qəpik

Həmişə Zirvələrdə!

Bax səh. 3

**Müttəfiqlər kimi
birgə işləyirik**

Üç Liderin görüşü...

**Qardaşlıq
münasibətinin
növbəti göstəricisi**

Bax səh. 2

Azərbaycan - ŞƏT: Dialoq üzrə tərəfdaşlıqdan müşahidəçi üzvlüyə doğru

Bax səh. 4

**Sülh prosesində
yeni raund?**

2022-ci ildə Azərbaycan dövlətinin humanist siyasəti-
nin nəticəsi kimi meydana çıxan sülh təşəbbüsləri son 7
ayda mühüm uğurları ilə yadda qalıb. İlk dövrlərdə, Er-
mənistən tərəfindən manipulyasiyaya uğradılan proses
öten ilin sentyabrından sonra yeni mərhələyə qədəm qo-
yub - uğurlu antiterror tədbirləri rəsmi İrəvanın sülhlə
bağlı spekulyasiya bəhanələrini olından aldı. Azərbaycan-
nın öz suverenliyini bərpa etməsi, separatçı xunta rejimi-
nin təslim və ləğv olması sülh prosesində mənzərəni bir
az da aydınlatdı. Artıq iki ölkə arasındakı danışıqların
əsas məhiyyəti sərhəd məsələsi ilə bağlı detallar üzərində
fokuslanıb. Hətta bu istiqamətdə mühüm razılaşmalar da
nəzərə çarpır - öten ilin dekabrında iki ölkənin müvafiq
strukturlarının birgə bəyanatı, delimitasiya və demarkasi-
ya komissiyaları arasında keçirilən çoxsaylı görüşlər, nə-
hayət, bu ilin aprelin 19-da 4 kəndin azad edilməsi ilə
bağlı razılığın əldə edilməsi sülh prosesinin mühüm bir
məsafə qət etdiyini deməyə əsas verir. Vurğulandığı ki-
mi, öten dövr ərzində ortada olan və həllini gözləyən ən
əsas məsələ kimi Ermənistan ilə Azərbaycan arasında
münasibətlərin normalaşması, sülhün əldə edilməsi və
sərhədlərin müəyyənləşdirilməsi məsələləri önə çəkilir -
burada uğur vəd edən şərtlərdən biri və birincisi isə bu
kimi məsələlərin iki dövlət arasında həll edilməsi, vasitə-
çisiz təmaslara üstünlük verilməsidir.

Bəli, öten 7 ay ərzində qət olunan əsaslı məsafə bir-
başla təmasların nəticəsi kimi meydana çıxıb. İstər may
ayında Almatıda baş tutmuş ikitərəfli görüş, istərsə də
son günlərdə yayılan ikitərəfli komissiyaların hazırlayaca-
ğı Əsasnamə ilə bağlı durum vasitəçisiz görüşlərin nəti-
cələridir. Bu isə onu göstərir ki, problemlərin ən yaxın və
ən effektiv həlli prosesi məhz ikitərəfli təmasların nəti-
cəsində əldə olunur. Bəli, bu uğur Azərbaycanın yaratdığı
mənzərədir - dövlətimiz hər zaman bu məsələni xüsusi
olaraq vurğulayıb ki, aparılan danışıqlarda üçüncü tərəfə
ehtiyac yoxdur. Hətta Prezident İlham Əliyev dəfələrlə öz
çıxışlarında bildirib ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında
sərhədlərin delimitasiyası, sülh müqaviləsi, bir-birinin
ərazi bütövlüyünün tanınması istiqamətində, ondan sonra
iqtisadi əlaqələrin bərpası, nəqliyyat kommunikasiyaları-
nın açılması, bütün bunlar gündəlikdə olan məsələlərdir
və Azərbaycan tərəfindən siyasi iradə var. Ermənistan tə-
rəfində də olarsa, iki ölkə özləri heç bir vasitəçisiz bu
məsələləri həll edə bilər və bölgədə uzunmüddətli sülh
ola bilər. Beləliklə, irəli sürülən təzisin həqiqiliyi bütün
çalarları ilə önə çıxır. 7 aylıq praktika isə bu fikirləri tam
təsdiqləyir. Azərbaycanın təşəbbüsü...

Bax səh. 5

Bax səh. 4

**Yeni Azərbaycan Partiyasının
İdarə Heyətinin iclası keçirilib**

İki vacib görüş...

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov iyulun 2-də Mü-
qəddəs Taxt-Tacın rəsmi mətbuat qurumu olan "L'Osservatore Romano" qəzetinin jurnali-
sti Rossella Fabiani ilə görüşüb. Dövlət Komitəsinin sədri qonağa Prezident İlham
Əliyevin rəhbərliyi ilə dövlətin din siyasətinin prioritet istiqamətinə çevrilən tolerantlıq
mühitinin qorunması və təbliği üçün həyata keçirilən tədbirlər haqqında danışdı.

R.Məmmədov qeyd edib ki, hazırda dinlərarası dialoqa töhfə verən Azərbaycanda
müxtəlif dini icmaların hüquqları təmin olunmaqla yanaşı, onlara xüsusi diqqət və qayğı
göstərilir. Bu yanaşmanı müxtəlif dinlərə aid tarixi-dini abidələrin bərpası və müvafiq isti-
qamətdə təşkil edilən beynəlxalq konfranslara münasibətdə görmək mümkündür.

Bəşəri dəyərlərə verilən önəm...

Görüş zamanı Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər
Əliyev Fondunun bir sıra məscid və ziyarətgahlarla yanaşı, xristian və yəhudi abidələrinin
bərpasına göstərdiyi dəstəyi vurğulayan R. Məmmədov bunun bəşəri dəyərlərə verilən
önəmin təzahürü olduğunu deyib...

Bax səh. 6

**Boraltan
ləkəsi silindi...**

*"Boraltan bir köprü, aşar keçər Aras'ı,
Yusan Aras suyuyla, çıkmaz yüzün karası.
Düşman bekler karşıda, önüne kattı beni,
Can alınan karşıda, kardeşim sattı beni.
Dönüp seslendim geri, merhametsiz birine,
Beni siz vursaydınız, şu gavurun yerine"...*

Xalq ədəbiyyatının ağırlı-acılı nümunəsi olan "Boral-
tan ağsı" və bu ağının ortaya çıxmasını şərtləndirən qanlı
hadisələr uzun illərdir ki, həm Azərbaycan, həm də Türk
xalqının qəlbində ağır bir yaraya çevrilib. Ən kritik dö-
nəmlərdə, ən vacib - həyatı anlam daşıyan günlərdə yan-
yana addımlamağı bacaran, al-qırmızı, ay-ulduzlu qələbə-
lərə birgə imza atan iki qardaşın tarixində bir udqunma,
bir susma səhnəsidir Boraltan. Yalnız bir körpüdən, 176
şəhiddən və ya dövrün beynəlxalq tələblərindən ibarət
deyildi. Boraltan qanı bir, canı bir, xeyri bir, şəri bir iki
qardaşın ən çətin imtahanlarından idi...

Qardaş qardaşa hər zaman dayaqdır - necə ki, 1918-ci
ildə Qafqaz İslam Ordusu yenicə müstəqillik qazanan
Azərbaycana dayaq olmuşdu. Necə ki, dövrünün çətinlik-
lərinə baxmayaraq Nəriman Nərimanov Mustafa Kamal
Paşanın mürciəti əsasında 1921-ci ilin martında dərhal
500 kq qızıl, Rusiyadan alınan 10 milyon qızıl pulu, 30
sistem nefti, 2 sistem benzini, 8 sistem yağ, 1922-ci ildə
Batumi yolu ilə doqquz min tondan çox kərasini və 350
ton benzini qarşılıqsız olaraq qardaş köməyi kimi Türki-
yəyə göndərmişdi. Tarix heç bir zaman təfəssüslənmə-
mişdir, amma həm də unudulmur. Atılan bütün ad-
ımlar tarixin səhifələrinə yazılır - hansısa qızıl həflərlə,
hansısa qara həflərlə...

İki qardaş xalqın tarixində sadalananlar kimi qızıl həf-
flərlə yazılan tarixi məqamlar sonsuzdur. Amma təəssüf
ki, qara həflərlə qeyd edilən anlar da yox deyil - Boral-
tan faciəsi kimi...

Boraltan qətləmi öten əsrin ən böyük faciələrindən bi-
ri kimi tarixə yazıldı - 1944-cü ildə, II Dünya müharibəsi-
nin ən kritik dövründə Sovet Rusiyası Orta Asiyada,
eləcə də Azərbaycandakı hər bir həminəni, hər bir pıçıltını
özünün əleyhinə təbliğat kimi qəbul edirdi və kommunist
rejimi əleyhinə hətta ən kiçik bir addıma da göz yumul-
mur, qarşısı ən qatı şəkildə alınır. Bu təzyiqlərdən cana
doyan və xilas qardaş Türkiyəyə üz tutmaqda görün 176
azərbaycanlı qardaş ölkəyə sığınmaq üçün yola çıxır. 176
azərbaycanlı Türkiyənin İğdır vilayətinin sərhəd qapısına
yaxın olan Araz çayının üzərindəki Boraltan körpüsünü
keçib və azadlığa qovuşmaq sevinci ilə oradakı hərbi his-
səyə...

Bax səh. 5

ABŞ-in, yoxsa ANCA-nın kongresmenləri?

Bax səh. 6

Bax səh. 6

**Seçki
saxtakarlığı
makronizmi
xilas
etməyəcək**

Həmişə Zirvələrdə!

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) sədri statusunda Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin dövləti ilə ŞƏT-in Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 3-də Astanaya səfərə gəlib.

Müttəfiqlər kimi birgə işləyirik

İyulun 3-də Astanada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin ilə görüşü olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə çıxış edən Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Azərbaycan Liderini bir daha görməyinə şad olduğunu bildirib və vurğulayıb ki, qarşılıqlı fəaliyyətimizin miqyası böyükdür: Diqqətinizi ona cəlb etmək istəyirəm ki, əsas məsələ - məhz qarşılıqlı iqtisadi-ticarəti fəaliyyət üzrə əlaqələrimiz müsbət istiqamətdə inkişaf edir. Dövlətimizə dörd milyarddan çoxdur, məncə, 4,5 milyarddır və bu, Rusiyanın Azərbaycan iqtisadiyyatına birbaşa sərmayesidir. Təndensiya yaxşıdır, məncə, ilin birinci yarısında artıq 13 faizlik artım var. Ümumiyyətlə, hər şey müsbət inkişaf edir".

İnfrastruktur sahəsindəki planları qeyd edən Rusiya Prezidenti diqqəti ilk növbədə Şimal-Cənub magistralına yönəldib. Digər istiqamətlərdə, o cümlədən enerji və sənaye sahələrində əməkdaşlıq imkanlarının olduğunu söyləyən V.Putin ölkələrimiz arasında 2022-ci ildə imzalanmış müqavilə əsasında fəaliyyət göstərildiyini deyib: "Bu, bütün sahələrdə əlaqələrin inkişafı üçün yaxşı zəmin-dir".

V.Putin humanitar sahədə inkişafdan söz açaraq vurğulayıb ki, Azərbaycanda rus dilinin dəstəklənməsinə Prezident İlham Əliyevin xüsusi diqqəti var: "Azərbaycanda rus dilində 300-dən çox məktəb fəaliyyət göstərir, gənclərə və uşaqlara rus dili öyrədilir. Bu, gələcəkdə əlaqələrimizin qorunub saxlanılması və inkişafı üçün yaxşı zəmin və perspektivlər yaradır".

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev rusiyalı həmkarı ilə yenidən görüşməyinə məmnunluğunu ifadə edib. Dövlətimizin başçısı mütəmadi görüşlərin böyük uğurla həll edilən çoxlu məsələlərin mövcudluğundan xəbər verdiyini bildirdi: "Əlbəttə, həm keçən il, həm də bu il əmtəə dövriyyəsinin artması ölkələrimizin iqtisadiyyatlarının fəal qarşılıqlı fəaliyyət göstərdiyini nümayiş etdirir. Sevincidir ki, həmçinin milli valyutalarda qarşılıqlı hesablaşmalar artır. Bu, Azərbaycanın Rusiyaya ixracında artıq 70 faizdən çoxdur, Rusiyanın Azərbaycana ixracında isə 50 faizə yaxındır. Beləliklə, Sizinlə bir neçə il əvvəl danışıqlarımız artıq uğurla həyata keçirilir".

Humanitar əməkdaşlıqdan söz açan Azərbaycan Prezidenti ölkəmizdə bir milyona yaxın şagirdin rus dilində təhsil aldığı söyləyib: "150 min nəfər rus məktəblərində oxuyur, 800 min nəfər isə rus dilini ikinci dil kimi öyrənir. Yeni bu, onu deməyə əsas verir ki, vətəndaşlarımızın gələcək nəsilləri də aktiv qarşılıqlı fəaliyyətdə olacaqlar və rus dilində Sizinlə mənim danışdığımız kimi danışıqlar".

"Keçən dəfə Moskvada "Şimal-Cənub" layihəsini müzakirə etdik. O vaxtdan bəri müsbət irəliləyişlər baş verdi. Bu barədə danışacağıq. Biz Azərbaycan ərazisində dəhlizin infrastrukturunu genişləndirmək əzmindəyik, fiziki cəhətdən mövcud olsa da, o, tərəfdaşlarımızın və qonşularımızın bu layihədən maksimum istifadə ilə bağlı niyyətlərinə uyğun gəlir"- deyən dövlətimizin rəhbəri vurğulayıb ki, artıq iki ildən artıqdır ki, müttəfiqlər kimi birgə işləyirik və yaxşı nəticələrə nail oluruq.

Görüşdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına və sülh gündəliyinin irəli aparılmasına daim dəstək verməyə hazır olduğunu deyib. Bu əsnada müzakirələr aparılıb. Dövlətimizin başçısı Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşması prosesi haqqında məlumat verib.

Söhbət zamanı nəqliyyat, gəmiqayırma, əczaçılıq, avtomobil sənayesi sahələrində əməkdaşlıq, Rusiyanın avtomobil istehsal edən müxtəlif şirkətləri tərəfindən Azərbaycanda istehsalın təşkili məsələləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb. Rusiyadan Azərbaycana gələn turistlərin sayında artım və Azərbaycanda Rus Dram Teatrının fəaliyyət göstərdiyi qeyd edilib.

Qazaxıstanın Azərbaycana qardaşlıq münasibətinin növbəti göstəricisi

İyulun 3-də Astanada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə görüşü keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə çıxış edən Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev Azərbaycan Prezidentini salamlayaraq, görüşdən məmnunluğunu ifadə edib. Bakıya və Şuşaya səfərini xatırladan Qazaxıstan Prezidenti bu səfəri mühüm və tarixi səfər adlandıraraq: "Mübaligəsiz deyərək ki, əməkdaşlığımız, qarşılıqlı fəaliyyətimiz strateji əhəmiyyət daşıyır.

Sizi qonaq qismində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantısında görməkdən məmnunam. Bəlkə də bir müddət sonra Azərbaycan ŞƏT-in tamhüquqlu üzvü olacaq. Hər halda, Qazaxıstan buna etiraz etmir, əksinə, Sizin tərəfinizdən müvafiq istək varsa, onu dəstəkləyir".

"Qazaxıstanda Sizi Azərbaycanın şəxsi Lideri, görkəmli dövlət xadimlərindən biri kimi tanıyırlar. Açıq deyirəm ki, biz Qazaxıstanda Sizin ölkənizdə baş verən bütün dəyişiklikləri böyük maraqla izləyirik, bu dəyişikliklərə ürəkdən sevinirik. Əlbəttə, sözsüz ki, burada Sizin böyük şəxsi rolu var və onu yüksək qiymətləndiririk"-deyən Kasım-Jomart Tokayev Ermənistanla danışıqların Qazaxıstan ərazisində keçirilməsinə razılıq verdiyinə görə, dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirdi.

Sonra çıxış edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ŞƏT-in Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün dəvətə görə Qazaxıstan Prezidentinə təşəkkürünü bildirib və qeyd edib ki, biz bunu Qazaxıstanın Azərbaycana qardaşlıq münasibətinin növbəti göstəricisi kimi qiymətləndiririk: "Sizin Azərbaycana dövlət səfəriniz, əslində, həm forma, həm məzmun, həm də emosional əhvali-ruhiyyə baxımından ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərin bərpasına kömək göstərilməsi təşəbbüsünü də görə bir daha bütün Azərbaycan xalqı adından minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. Qazax xalqının dahi oğlu Kurmanqazının adını daşıyan mərkəz səmərəli fəaliyyət göstərir və Sizinlə birlikdə qeyd etdiyimiz kimi, bu, Qazaxıstan-Azərbaycan dostluğunun və qardaşlığının mərkəzidir. Bu, şəxsən Sizin və qardaş Qazaxıstan xalqının Azərbaycana münasibətinin bariz təzahürüdür".

Razılaşdırdığımız bütün istiqamətlər üzrə müsbət dinamika əldə olduğunu deyən dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, nəqliyyat infrastrukturuna ilə bağlı məsələlər fəal şəkildə həyata keçirilir. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan ilə Ermənistan arasında prosesə verdiyi dəstəyə görə qazaxıstanlı həmkarına təşəkkürünü bildirib.

Dövlətimizin başçısı Qazaxıstan Prezidentinin Azərbaycan səfəri zamanı əldə olunmuş razılaşmaların həyata keçirilməsi istiqamətində birgə addımların və səylərin davam etdirildiyini vurğulayıb, görüşün yaxın günlərdə Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşada keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə toplantısında davam edəcəyini bildirdi.

Türk Dövlətləri Təşkilatının da ölkələrimizin gündəliyində prioritet istiqamət olduğu vurğulanıb.

Prezident İlham Əliyev Kasım-Jomart Tokayevin rəhbərliyi ilə Qazaxıstanın inkişafının, beynəlxalq səviyyədə nüfuzunun artmasının, ölkədə həyata keçirilən siyasi-iqtisadi islahatların dost və qardaş Azərbaycanı da sevindiriyini bildirdi, bu münasibətlə təbriklərini çatdırdı.

Qazaxıstan Prezidenti qeyd edib ki, ölkəsi Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına tam üzvlüyünü dəstəkləməyə hazırdır.

Kasım-Jomart Tokayev COP29-un ölkəmizdə keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı. COP29-un dünya səviyyəsində ən mötəbər tədbirlərdən biri olduğunu deyən Qazaxıstan Prezidenti Azərbaycanın bu tədbiri uğurla təşkil edəcəyinə əminliyini bildirdi.

Görüşdə ölkələrimizin bu məsələ ilə bağlı müxtəlif təşəbbüslərlə çıxış etmələrinə toxunulub.

Söhbət zamanı Orta Dəhlizin inkişafı istiqamətində nailiyyətlər qeyd olunub, Birgə İnvestisiya Fondu ilə əlaqədar imzalanacaq anlaşma memorandumunun əhəmiyyəti bildirilib və bu xüsusda, artıq konkret layihələrin icrasına dair aidiyyəti qurumlara tapşırıqlar verildiyi diqqətə çatdırılıb.

Humanitar sahədə əməkdaşlığa toxunulub, Qazaxıstan Mədəniyyət Günlərinin Azərbaycanla uğurla keçirildiyi, Azərbaycan Mədəniyyət Günlərinin isə bu ilin sentyabrında Qazaxıstanda keçiriləcəyi vurğulanıb.

Astanada Azərbaycan ilə Qazaxıstan arasında imzalanmış Səhmdarlar Müqaviləsinin mübadiləsi mərasimi olub

İyulun 3-də Astanada imzalanmış "Azərbaycan İnvestisiya Holdingi və "Samruk-Kazına" Milli Rifah Fondu" Səhmdar Cəmiyyəti arasında Səhmdarlar Müqaviləsi"nin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin və Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin iştirakı ilə mübadiləsi mərasimi olub.

Üç Liderin görüşü...

İyulun 3-də Astanada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şorif arasında üçtərəfli görüş olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, söhbət zamanı Azərbaycan Prezidentinin, Türkiyə Prezidentinin və Pakistanın Baş nazirinin üçtərəfli formatda Zirvə görüşünün ilk dəfə keçirildiyi vurğulanaraq, onun tarixi əhəmiyyəti qeyd olundu və bu görüşlərin bundan sonra mütəmadi xarakter daşıyacağına əminlik ifadə edildi.

Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanın

nazirləri səviyyəsində üçtərəfli formatların artıq mövcud olduğu və bu əsnada əvvəllər bir sıra görüşlərin keçirildiyi diqqətə çatdırıldı.

Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini tam şəkildə təmin etməsi bir daha vurğulandı. Regiondan kənar ölkələrin Cənubi Qafqazda militarizasiya siyasəti aparmasından narahatlıq ifadə edildi.

44 günlük Vətən mü-

tarixi-dini köklər və qardaşlıq münasibətləri ilə bir-birinə bağlı olduğu xüsusi vurğulandı. Ölkələrimizin beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daim bir-birini dəstəklədiyi qeyd olundu və bunun gələcəkdə də davam etdirilməsinin vacibliyi bildirildi.

Azərbaycan, Pakistan və Türkiyə arasında parlamentlərin sədrləri, xarici işlər

haribəsində qardaş Türkiyə və Pakistanın Azərbaycana göstərdiyi siyasi və mənəvi dəstək xüsusi vurğulandı. Bunun Azərbaycan xalqı və dövlə-

Astanada Azərbaycan Prezidenti, Türkiyə Prezidenti və Pakistanın Baş naziri arasında üçtərəfli görüş olub

ti tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyi qeyd olundu.

Ölkələrimiz arasındakı siyasi əlaqələrin ruhuna uyğun olaraq üçtərəfli formatda iqtisadi-ticarəti əlaqələrin, innovasiyalar, energetika, kənd təsərrüfatı, təhsil, humanitar və digər sahələrdə

əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparıldı. İqtisadi-ticarəti əlaqələrin hazırda artan dinamika müsbət hal kimi qeyd edildi, amma bunun ölkələrimizin potensialına tam şəkildə uyğunlaşdırılmasının vacibliyi vurğulandı.

Orta Dəhlizdə Pakistanın da iştirakı qeyd edildi və bunun ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarəti əlaqələrin təşviqinə töhfə verəcəyi bildirildi.

Görüşdə müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində

əməkdaşlıq məsələlərinə toxunuldu, 2021-ci ildə üç ölkənin xüsusi təyinatlılarının iştirakı ilə "Üç qardaş" şüarı altında keçirilən təlimlərin əhəmiyyəti vurğulandı və üç ölkənin Silahlı Qüvvələri tərəfindən birgə təlimlərin bundan sonra da mütəmadi qaydada keçirilməsi təklif edildi. Təklif məmnunluqla qəbul olundu. Müdafiə sənayesi sahəsində də üç ölkənin birgə istehsalının təşkil edilməsi məsələsi vurğulandı.

Dövlətimizin başçısı Türkiyə Prezidentini və Pakistanın Baş nazirini COP29-da iştirakı bir daha dəvət etdi.

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Baş nazir Məhəmməd Şahbaz Şorif dəvəti məmnunluqla qəbul etdilər.

Astanada nümayəndə heyətlərinin başçılarının şərəfinə qeyri-rəsmi şam yeməyi verilib

İyulun 3-də Astanada Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantı-

sında iştirak edən nümayəndə heyətlərinin başçılarının şərəfinə Qazaxıstan

Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin adından qeyri-rəsmi

şam yeməyi verilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Azər-

baycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tədbirə iştirak edib.

04 iyul 2024-cü il, cümə axşamı № 116 (6702)

Yeni başlanğıc nöqtəsi...

Astanada Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqin ilə görüşü keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, görüşdə çıxış edən Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqin cənab Prezidentin rəhbərliyi ilə Azərbaycan bundan sonra da ölkə quruculuğunun müxtəlif istiqamətlərində yeni nailiyyətlər əldə edəcəyinə inandığını bildirib. O vurğulayıb ki, Çin-Azərbaycan əlaqələri səmimiyyətə və qarşılıqlı etimada əsaslanır: “Ölkələrimiz yaxşı dostlardır, bərabərlik və qarşılıqlı faydaya əsaslanan yaxşı tərəfdaşlardır. Çin-Azərbaycan münasibətləri həmişə sağlam və sabit şəkildə inkişaf edib. İki ölkə arasında əməkdaşlıq səmərəli nəticələr verib və daha zəngin strateji məzmununa çatıb. Bu gün biz Birgə Bəyannamə qəbul edəcəyik. Bu sənədlə ikitərəfli əlaqələrimizi strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəldəcəyimizi bəyan edəcəyik. Bu, həm də yeni bir başlanğıc nöqtəsidir. Biz xalqlarımızın rifahı naminə qarşılıqlı dəstəyi artırmağa davam edəcəyik”.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev görüşdə çıxış edərək ölkələrimizin yaxın tərəfdaş olduğunu və bu gün (dünən- red.) qəbul ediləcək Bəyannamənin Çin ilə Azərbaycanı rəsmi olaraq strateji tərəfdaşlara çevirəcəyini söyləyib: “Hesab edirəm ki, bu, böyük nailiyyətdir, həmçinin yüksək məsuliyyətdir. Biz gələcəkdə də fəal qarşılıqlı fəaliyyəti göstərmək, ikitərəfli əlaqələri bütün istiqamətlər üzrə möhkəmləndirmək niyyətindəyik”.

Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqin ilə görüşlərin müntəzəm xarakter daşdığını və bu görüşlərin ölkələrimiz arasında hərtərəfli münasibətlərin inkişafına mühim impuls verdiyini qeyd edən dövlətimizin başçısı beynəlxalq strukturlarda qarşılıqlı dəstəyi, ikitərəfli səviyyədə qəbul edilən müxtəlif sənədlərdə ölkələrimizin ərazi bütövlüyünün və suverenliyinin dəstəklənməsinin ifadə olunması xüsusi vurğulayıb: “Eyni zamanda, ölkələrimizin nazirləri, idarələri, dövlət strukturları, ictimai təşkilatları səviyyəsində fəal dip-

lomatiyanı, Çin Kommunist Partiyası ilə Yeni Azərbaycan Partiyası arasında möhsuldar əməkdaşlığı qeyd etmək istərdim. Bütün bunlar əlaqələrimizi möhkəmləndirir”.

Ölkələrimiz arasında ömtəə dövriyyəsinin artdığını bildiren Prezident İlham Əliyev bu rəqəmin 3 milyard dollara çatdığını və artım potensialının mövcudluğunu bəyan edib: “Azərbaycan artıq Çinin 6 şəhərində ticarət evi açıb, bununla da Çin bazarında öz məhsullarını təşviq etməyə çalışır. Həmçinin biz Çin Xalq Respublikasından Azərbaycana ixracın artmasından məmnunluq”.

Dövlətimizin başçısı COVID-19 epidemiyası zamanı göstərilən köməyə görə Çin Xalq Respublikasının Sədrinə təşəkkürünü bildirib: “Monim Sizə yazılı müraciətimə dərhal müsbət reaksiya verildi və Azərbaycana minlərlə insanın həyatını xilas edən milyon dozadan çox vaksın çatdırıldı. Azərbaycan bu sınaqdan, ilk növbədə, Sizin dostluq münasibətiniz və gətin vaxtda bizə köməyiniz sayəsində ən az itkilərlə çıxan ölkələr sırasında oldu”.

İnvestisiya əməkdaşlığının perspektivlərinin artıq əyani şəkildə göründüyünü diqqətə çatdıran Prezident İlham Əliyev elektromobillərin və elektrobussların tanınmış istehsalçısı - Çinin “BYD” şirkətinin Azərbaycanın strateji tərəfdaşı seçilməsini vurğulayıb: “Əməkdaşlığın, elektrobussların və digər elektromobillərin birgə istehsalının ilk addımı olaraq müvafiq sənədlər imzalanıb. Əlbəttə, ölkələrimiz arasında yükdaşımalarnın artmasını xüsusi məmnunluqla qeyd edirəm”.

Si Cinqin İlham Əliyevi Prezident seçilməsi münasibətilə təbrik edib. Dövlətimizin başçısı təbriklərə görə minnətdarlığını bildirib.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın daim “Vahid Çin” siyasətini dəstəklədiyini vurğulayıb. Tayvanda keçirilmiş seçkilərin Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən pislənilməsi, Çinin də Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə dəstək ifadə etdiyi qeyd olunub.

Si Cinqin Azərbaycanın daim “Vahid Çin” siyasətini dəstəklədiyinə görə təşəkkürünü bildirib. Ekstremizmə və separatizmə qarşı mübarizədə ölkələrimizin mövqelərini üst-üstə düşdüyü xüsusi qeyd olunub.

Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın multilateralizm - çoxtərəfli diplomatiyaya böyük əhəmiyyət verdiyini vurğulayaraq qeyd edib ki, Azərbaycan ölkələrin daxili işlərinə qarışmamaq prinsipinin tərəfdarıdır. İkili standartlardan əziyyət çəkmiş ölkəmiz də daxili işlərimizə qarışmaq cəhdlərini qəbul etmir.

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında Azərbaycanın statusunun artırılmasının Çin tərəfindən dəstəkləndiyi vurğulanıb, gələn il Çinin sədrliyi çərçivəsində bu məsələyə xüsusi diqqət yetiriləcəyi bildirilib.

Si Cinqin Azərbaycan Prezidentini Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Çində keçiriləcək Zirvə toplantısına, eyni zamanda, bu əsnada Çinə dövlət səfərinə dəvət edib.

Prezident İlham Əliyev dəvəti məmnunluqla qəbul edib.

Azərbaycan Prezidenti də Çin Xalq Respublikasının Sədrini uyğun vaxtda ölkəmizə rəsmi səfərə dəvət edib.

Azərbaycanın “Bir körər, bir yol” layihəsini dəstəkləyən və buna qoşulan ilk dövlətlərdən biri olduğu vurğulanıb, ölkəmizin nəqliyyat-logistika imkanları, bu sahəyə hazırda Azərbaycanın investisiyaları qoyduğu və daim onu təkmilləşdirməsi sayəsində qazandığı uğurları qeyd edilib. Bu xüsusda, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin ötürücülük imkanlarının 5 milyon tona, Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının yükəşirmə qabiliyyətinin 15 milyon tondan 25 milyon tona çatdırılması vurğulanıb.

Orta Dəhliz çərçivəsində Azərbaycan ilə Çin arasında əməkdaşlığa toxunularaq, bu dəhlizin rəqəmsallaşdırılmasının onun Mərkəzi Asiya ölkələrində Qərb istiqamətinə, eyni zamanda, Qərbi istiqamətdən də Çinə və Mərkəzi Asiyaya yüklərin həcmnin art-

masına müsbət təsir göstərməsi ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

Söhbət zamanı İqtisadiyyat Nazirliyi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi ilə Çinin “BYD” şirkəti arasında imzalanan və ölkəmizdə avtobus parkının yerli istehsal hesabına təmin edilməsini nəzərdə tutan Çərçivə Sazişinin önəmi bildirilib.

Görüşdə ölkələrimizin şəhərləri arasında qardaşlıq əlaqələrinə toxunularaq, Azərbaycanın 6 şəhərinin Çinin müxtəlif şəhərləri və regionları ilə əlaqələrinin olduğu vurğulanıb.

Azərbaycan ilə Çin arasında humanitar, mədəni əlaqələr qeyd edilib, Heydər Əliyev Fondunun xətti ilə həyata keçirilən layihələrin əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Əhəmiyyətli əməkdaşlığın genişləndirilməsi və insanlar arasında təmasların artırılması məqsədilə Azərbaycanın birtərəfli qaydada Çin vətəndaşlarına münasibətdə vizaların aradan qaldırılması qeyd edilərək, bunun da ölkələrimiz və insanlar arasında təmaslara ciddi təkan verəcəyinə ümidvarlıq ifadə olunub. Si Cinqin deyib ki, Çin tərəfi də Azərbaycan vətəndaşlarına münasibətdə vizasız gediş-gəlişin tətbiq olunması məsələsini

nəzərdən keçirəcək ki, ölkələrimiz və insanlar arasında təmaslar daha da çoxalsın.

Çin Xalq Respublikasının Sədri COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırıb və ölkəsinin də bu tədbirdə yüksək səviyyədə təmsil olunacağını deyib. COP29 çərçivəsində nümayəndə heyətlərimizin yaxından əməkdaşlıq etməsinin önəmi qeyd olunub.

Si Cinqin Azərbaycanın Qoşulmama Hərəkətinə uğurlu sədrliyinə toxunaraq, COP29-un sədri kimi Azərbaycanın və Çinin Qlobal Cənubun bir hissəsi olduqlarını söyləyib.

Prezident İlham Əliyev ölkəmizin ŞƏT ilə əməkdaşlığını dəstəklədiyini kimi, BRICS-lə də əməkdaşlığının inkişafına yaxından dəstək verdiyinə görə Çinə təşəkkürünü bildirib. Dövlətimizin başçısı qeyd edib ki, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirənin Sammiti 2026-cı ildə Azərbaycanda keçiriləcək. Bununla bağlı Azərbaycan ilə Çin arasında əməkdaşlıq məsələləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Azərbaycan ilə Çin arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə qəbul olunub

Astanada keçirilən Zirvə toplantısı çərçivəsində iyulun 3-də “Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında Birgə Bəyannamə” qəbul olunub.

AZƏRTAC Bəyannaməni təqdim edir: “Azərbaycan Respublikası ilə Çin Xalq Respublikası arasında strateji tərəfdaşlığın qurulması haqqında

BİRGƏ BƏYANNAMƏ

Azərbaycan Respublikası və Çin Xalq Respublikası (bundan sonra “Tərəflər” adlanır) yekdilliklə hesab edirlər ki, diplomatik münasibətlərin qurulduğu 2 aprel 1992-ci ildən etibarən iki ölkə arasında ikitərəfli əməkdaşlıq müxtəlif sahələrdə səmərəli nəticələr verib.

Tərəflər beynəlxalq və regional vəziyyətin texniki və mürəkkəb inkişafı fonunda siyasi, iqtisadi və mədəni sahələrdə əməkdaşlığı genişləndirməyə, beynəlxalq məsələlərdə qarşılıqlı fəaliyyəti gücləndirməyə, iki ölkənin ümumi maraqlarını birgə qorumağa, həmçinin regional və global sülh, sabitlik və inkişaf fəaliyyətinə birgə irəlilətməyə dair razılıq əldə ediblər.

1.0 Tərəflər strateji tərəfdaşlıq qurur, ikitərəfli münasibətlərin təməl prinsipləri olan qarşılıqlı hörmət, bərabərlik, etimad, qarşılıqlı dəstək, qarşılıqlı fayda və əməkdaşlıqdan çıxış edirlər. Tərəflər bir-birini prioritet və etibarlı tərəfdaş hesab edir və xarici amillərdən asılı olmayaraq ikitərəfli münasibətlər üzrə siyasətlərini müstəqil şəkildə müəyyənləşdirirlər.

1.1 Tərəflər ərazi bütövlüyünə və suverenliyə qarşılıqlı hörmət, hücum etməmək, daxili işlərə qarışmamaq, bərabərlik, qarşılıqlı fayda və dinc bəyənəşayışa sadıqlığı təsdiqləyirlər. Azərbaycan tərəfi “Vahid Çin” prinsipini qətiyyətlə dəstəkləyir, dünyada yalnız bir Çinin mövcudluğunu, Çin Xalq Respublikası hökumətinin bütün Çini təmsil edən yeganə qanuni hökumət olduğunu, Tayvanın isə Çin ərazisinin ayrılmaz bir hissəsi olduğunu tanıyır, istənilən formada “Tayvanın müstəqilliyi”nə qarşı qətiyyətlə çıxış edir və Tayvan boğazının iki sahilı arasındakı münasibətlərin dinc inkişafını, bərabər Çin Hökumətinin Çin birləşdirilməsi istiqamətində söylədiklərini dəstəkləyir.

Çin tərəfi Azərbaycan tərəfinin təklif etdiyi sülh gündəliyini qətiyyətlə dəstəkləyir və konfrontasiyanın saxlanması yönəlmis geosiyasi intriqaları qeyri-səmərəli hesab edir.

1.2 Tərəflər terrorizmi, separatizmi və ekstremizmin bütün beynəlxalq ictimaiyyət üçün ciddi təhdidlər yaratdığını və bu çağırışların

qarşısını almaq və onlara qarşı mübarizə aparmaq üçün ümumi səylərin birləşdirilməsini tələb etdiyini vurğulayırlar.

1.3 Tərəflər milli xüsusiyyətlərinə uyğun seçilmiş inkişaf yolu boyunca bir-birlərinə qətiyyətlə dəstək verməyə davam edəcək, ümumi inkişaf və firavanlığa nail olmaq üçün əməkdaşlıq etməyə hazırdırlar.

1.4 Tərəflər milli, eləcə də regional və global təhlükəsizliyin ən vacib məsələləri ilə bağlı sıx əlaqə və koordinasiya saxlamağa, etimadı möhkəmləndirməyə, öz dövlətinin ərazisindən hər hansı bir qüvvənin digər tərəfə qarşı hərəkət etmək üçün istifadə etməsinə imkan verməməyə hazırdırlar.

1.5 Tərəflər Azərbaycan və Çinin siyasi və ictimai strukturları arasında mübadilə və əməkdaşlığın iki ölkə arasında münasibətlərin inkişafına və daha da dərinləşməsinə töhfə verdiyini vurğulayırlar. Tərəflər Azərbaycanın hakim siyasi partiyası ilə Çin Kommunist Partiyası arasında mübadilə və əməkdaşlığın möhkəmlənməsini dəstəkləyirlər.

1.6 Tərəflər ikitərəfli əlaqələrin genişləndirilməsi və inkişafında Azərbaycan və Çin qanunverici orqanları arasında əməkdaşlığın mühüm rolunu qeyd edirlər. Tərəflər bu kontekstdə iki ölkənin qanunverici orqanları arasında müxtəlif sahələrdə və müxtəlif səviyyələrdə, o cümlədən müvafiq beynəlxalq və regional təşkilatlar çərçivəsində mübadilə və əməkdaşlığın fəallaşmasını vurğulayırlar.

1.7 Tərəflər iki ölkənin hökumətləri arasında kommunikasiya və fikir mübadiləsi mexanizmlərini aktivləşdirməyə, inkişaf məsələlərinə dair siyasi dialoqu gücləndirməyə ehtiyac olduğunu hesab edirlər.

1.8 Tərəflər hüquqi sahədə bərabərlik, qarşılıqlı fayda və hörmətə əsaslanan əməkdaşlığı gücləndirməyə və təcrübə mübadiləsi ni həyata keçirməyə hazır olduqlarını təsdiqləyirlər.

1.9 Tərəflər, tərəflərdən birinin fikrincə iki dövlətin strateji tərəfdaşlığı və strateji münasibətlərinə xələf gətirən hər hansı bir hərəkətdən çəkinirlər.

1.10 Tərəflər qarşılıqlı razılıq əsasında müntəzəm olaraq hər iki ölkənin xarici işlər nazirlikləri vasitəsilə siyasi məsləhətləşmələr aparırlar.

2.0 Tərəflər iki ölkə arasında ticarət-iqtisadi əlaqələrin davamlı və dinamik inkişafını yüksək qiymətləndirir və ticarət, sərmayə və mühəndislik layihələri sahəsində qarşılıqlı fəaliyyəti daha da gücləndirmək üçün Hökumətlərarası Ticarət-iqtisadi Əməkdaşlıq Komissiyası mexanizminin rolunu artırmağa davam etməyə, o cümlədən Azərbaycan-Çin ticarət-iqtisadi əməkdaşlığının yüksək səviyyə-

də inkişafına nail olmaq məqsədilə nəqliyyat və kommunikasiyalar, yaşıllıq, enerji, emal və istehsal, infrastruktur, rəqəmsal iqtisadiyyat, kənd təsərrüfatı və s. sahələrdə layihələrin həyata keçirilməsini təşviqinə diqqət yetirməyə hazırdırlar.

2.1 Azərbaycan və Çin güclü iqtisadi tamamlıyıcılıq, sənayeləşmə və investisiya sahəsində əməkdaşlığı artırmaq üçün böyük potensiala malikdirlər. Tərəflər Azərbaycan və Çin arasında sənayeləşmə və investisiya üzrə əməkdaşlıq mexanizmindən tam istifadə edəcək, baxış, planlaşdırma və siyasət sahəsində əlaqələri artıracaq. Azərbaycan və Çin şirkətlərinin fəaliyyətini dəstəkləyəcək, enerji, o cümlədən neft və qaz hasilatı və emalı, yaşıllıq və nəqliyyat infrastrukturunu, informasiya və telekommunikasiya, rəqəmsal iqtisadiyyat, əlvan metallar, tikinti materialları və s. kimi prioritet sahələrdə əməkdaşlığı fəal şəkildə təşviq edəcək, bazar iqtisadiyyatı prinsipi əsasında iki ölkə arasında əməkdaşlığı reallaşdıracaq və hər iki ölkə və onların xalqları üçün faydalı nəticələr əldə edəcəklər.

2.2 Tərəflər ikitərəfli ticarətin həcmi daha da artırmağa, ömtəələrin strukturunu optimallaşdırmağa və malların bazarlara çıxışını asanlaşdırmağa hazır olduqlarını bildirirlər. Çin Azərbaycanın Çin Beynəlxalq İdخال Eks-po, Çin idخال və ixrac malları sərəgisi, Çin beynəlxalq xidmət ticarət sərəgisi və digər böyük sərəgilerdə fəal iştirakını alqışlayır. Azərbaycan Çinin aparıcı şirkətlərinin ADEX beynəlxalq hərbi sərəgisində və Azərbaycan ərazisində keçirilən digər iri sərəgi və forumlarda iştirakını alqışlayır. Çin Azərbaycanın tematik təqdimatlar keçirməsini və Çin ərazisində açılan ticarət mərkəzləri və milli pavilyonlar, eləcə də Çin elektron ticarət şəbəkələri ilə əlaqə qurmasını dəstəkləyir.

2.3 Tərəflər iki ölkənin inkişaf strategiyalarının birləşdirilməsini gücləndirməyə, “Bir körər, bir yol” çərçivəsində bütün sahələrdə praktiki əməkdaşlığı dərinləşdirməyə, Azərbaycan və Çin hökumətləri arasında beynəlxalq multimodal daşımalarnın inkişafına dair Sazişin imzalanması prosesini sürətləndirməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

2.4 Tərəflər öz ərazilərindən keçən beynəlxalq nəqliyyat dəhlizlərinin təhlükəsizliyinin və fasiləsiz fəaliyyətinin təmin edilməsi məsələlərinin həllində bir-birinin səylərini dəstəkləyəcək, milli qanunvericilik və ikitərəfli sazişlər çərçivəsində tranzit daşımalara üçün əlverişli şərait yaradacaqlar.

2.5 Tərəflər intellektual nəqliyyat sistemlərinin texnologiyalarından istifadə etməklə tranzit-nəqliyyat qarşılıqlı fəaliyyətinin potensialının ardıcıl inkişafına, habelə beynəlxalq nəqliyyat marşrutlarının fasiləsiz və tammiqyaslı fəaliyyəti üçün texniki-iqtisadi şəraitin təmin edilməsinə istiqamətlənirlər.

2.6 Tərəflər Hökumətlərarası Ticarət-iqtisadi Əməkdaşlıq Komissiyası çərçivəsində investisiya əməkdaşlığı üzrə işçi qrupunun yaradılmasını dəstəkləyirlər. Tərəflər həmçinin öz müəssisələrinin Azərbaycan və Çində qarşılıqlı investisiya qoyuluşu və biznesin inkişafında, o cümlədən onların rezident qismində Azərbaycan və Çinin azad iqtisadi zonalarının və sənaye parklarının fəaliyyətində qarşılıqlı iştirakını dəstəkləyirlər. Çin Azərbaycan və Çin arasında neft və qaz, neft-kimya, eləcə də “yaşıllıq enerji”, elektrik enerjisi, yüksək texnologiyalar və innovasiyalar, sənəi intellekt və kosmik sahədə sərmayə əməkdaşlığının inkişafını alqışlayır. Tərəflər iki ölkənin müəssisələri üçün əlverişli şərtlər və lazımi şərait yaratmağa, iki ölkənin əməkdaşlıq layihələrinin və müəssisələrinin həyatının təhlükəsizliyini birgə təmin etməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

2.7 Çin tərəfi Transxəzər Beynəlxalq

Nəqliyyat Dəhlizinin (“Orta Dəhliz”) tikintisində və istismarında fəal iştirak etməyə, Çin-Avropa və əksinə istiqamətdə cənub dəhlizinin yük qatarları üçün fasiləsiz işini və sürətləndirilmiş inkişafını birgə təşviq etmək məqsədilə Azərbaycanla və marşrut boyu yerləşən digər ölkələrlə daha sıx işləməyə, regional praktiki əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün əlverişli şərtlər yaratmağa, istehsal-təchizat zəncirlərinin təhlükəsizliyini və sabitliyini birgə təmin etməyə hazır olduğunu bildirir.

2.8 Çin tərəfi Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (UNFCCC COP29) Azərbaycanda keçirilməsini alqışlayır və Azərbaycanın Konfransa müsbət nəticələrin əldə olunmasının təşviqində sədrlik rolunu dəstəkləyir. Tərəflər iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə, o cümlədən “yaşıllıq enerji” sahəsində əməkdaşlığa, iki ölkənin müəssisələrini yeni enerji mənbələrinə əsaslanan yeni istehsal, enerjinin saxlanması, yeni enerji daşıyıcıları, elektrik enerjisinin ötürülməsi, enerjiyə qənaət və emissiyaların azaldılmasını və s. kimi yaşıllıq və aşağı karbonlu texnologiyalar sahələrində əməkdaşlığı dərinləşdirməyə təşviq etməyə, təmiz enerji sahələrində əməkdaşlıq üçün global tərəfdaşlığın qurulmasını birgə təşviq etməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

3.0 Tərəflər ticarət-iqtisadi sahədə hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsini müzakirə etməyə, ticarət və investisiya prosedurlarının liberallaşdırılması və sadələşdirilməsi üçün institusional mexanizmin yaradılması imkanlarını fəal şəkildə araşdırmağa hazır olduqlarını bildirirlər. Tərəflər ÜTT-nin himayəsi altında çoxtərəfli ticarət sistemində güclü dəstəyi təsdiqləyirlər. Çin tərəfi Azərbaycanın beynəlxalq çoxtərəfli ticarət sisteminin inkişafı və əməkdaşlığında fəal iştirakını, eləcə də Azərbaycanın ÜTT-yə daxil olma prosesi çərçivəsində həyata keçirdiyi tədbirləri dəstəkləyir.

3.1 Tərəflər regional arasında əlaqələrin genişləndirilməsini, həmçinin media və informasiya mübadiləsi sahəsində əməkdaşlığı dəstəkləyirlər.

3.2 Tərəflər elm və texnologiya sahəsində qarşılıqlı faydalı əməkdaşlığın tərəqqisini fəal şəkildə təşviq etməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

3.3 Tərəflər hesab edirlər ki, təhsil sahəsində əməkdaşlıq sabit şəkildə inkişaf edir. Tərəflər təhsil sahəsində əməkdaşlıq haqqında saziş və təhsil sənədlərinin və elmi dərsliklərin qarşılıqlı tanınması haqqında saziş çərçivəsində kadr və dil mübadiləsini, eləcə də universitetlər arasında qarşılıqlı əlaqəni həyata keçirirlər. Tərəflər ali təhsil müəssisələrinin birgə alqışınıın yaradılması məsələsini müzakirə edəcəklər.

3.4 Tərəflər dil mübadiləsi sahəsində əməkdaşlığa böyük əhəmiyyət verir, təhsil müəssisələrində Azərbaycan və Çin dillərinin tədrisini təşviq edəcək və müəllimlər arasında mübadilələri və mütəxəssislərin hazırlanması təcrübəsini inkişaf etdirəcək, həmçinin Konfutsi İnstitutlarının inkişafına dəstək verəcəklər.

3.5 Tərəflər mədəniyyət sahəsində əməkdaşlığın səviyyəsinin artırılması, qarşılıqlı əsasda Azərbaycan və Çinin mədəniyyət günlərinin keçirilməsi barədə razılığa gəlib və qarşılıqlı olaraq mədəniyyət mərkəzlərinin təsis edilməsi ilə bağlı məsləhətləşmələr aparmağa hazır olduqlarını bildirirlər.

3.6 Tərəflər turizm sahəsində əməkdaşlığı gücləndirməyə və turizmin ümumi inkişafına töhfə verməyə hazır olduqlarını bildirirlər. Çin Azərbaycanın illik Çin beynəlxalq turizm yarmarkasında və digər turizm sərəgilerində iştirakını, habelə Azərbaycan tərəfinin

turizmin inkişafı, eləcə də iqtisadi, humanitar və mədəni əlaqələrin daha da genişləndirilməsi məqsədilə Çin vətəndaşlarına birtərəfli qaydada bir il müddətinə vizasız rejimin tətbiq edilməsi barədə qərarını alqışlayır. Tərəflər bundan sonra da vətəndaşların qarşılıqlı səfərlərinin asanlaşdırılmasına töhfə verəcəklər.

3.7 Tərəflər səhiyyə, idman və gənclər sahələrində əməkdaşlığı dərinləşdirməyə, kino, media və bəyin mərkəzləri sahələrində əməkdaşlığı gücləndirməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

3.8 Tərəflər dayanıqlı inkişaf naminə əməkdaşlığı gücləndirməyə hazırdırlar.

3.9 Tərəflər yüksək keyfiyyətli və tam məşğulluğun təmin edilməsi, sosial təminat sisteminin təkmilləşdirilməsi və əhalinin rifahının yüksəldilməsi üçün ixtisaslı kadrların hazırlanması məqsədilə mübadiləni gücləndirməyə hazır olduqlarını bildirirlər.

4.0 Tərəflər aktual beynəlxalq problemlər üzrə qarşılıqlı fəaliyyəti göstərir, o cümlədən ikitərəfli səviyyədə, həmçinin qarşılıqlı maraqlı doğuran məsələlər üzrə beynəlxalq təşkilatlar və forumlar çərçivəsində konstruktiv əməkdaşlığı dərinləşdirirlər.

4.1 Tərəflər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının himayəsi altında beynəlxalq sistemi birgə dəstəkləyəcək, beynəlxalq hüquqa əsaslanan beynəlxalq qaydaya, BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə söykənən beynəlxalq münasibətlərin əsas normalarına riayət edəcəklər. Azərbaycan və Çin hegemonluğa və güc siyasətinə qarşıdır. Tərəflər real çoxtərəfliyyəti sadıqlır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının beynəlxalq məsələlərdə konstruktiv rolunu dəstəkləyir, həmçinin BMT çərçivəsində əməkdaşlığı gücləndirməyə davam etməyə hazırdır. Tərəflər bəşəriyyətin ümumi dəyərlərinin - sülh, inkişaf, bərabərlik, ədalət, demokratiya və azadlığın təşviqinin tərəfdarıdır, eyni zamanda bəşəriyyətin vahid talei cəmiyyətinin və yeni beynəlxalq münasibətlər sisteminin yaradılmasını dəstəkləyirlər.

4.2 Azərbaycan və Çin inkişaf etməkdə olan ölkələr kimi əməkdaşlığı gücləndirməyə və inkişaf etməkdə olan ölkələrin ümumi maraqlarını birgə müdafiə etməyə hazırdırlar.

4.3 Tərəflər hesab edirlər ki, xalqın xoşbəxt həyatı insanın ən böyük hüququdur, insan hüquqlarının təşviqi işi xalq yönümlü olmalıdır. Tərəflər insan hüquqlarının qorunmasını bütün ölkələrin suverenliyinə hörmət kimi sarsılmaz prinsiplərə əsaslanmalı olması mövqeyindən çıxış edir və insan hüquqları ilə bağlı məsələlərin siyasiləşdirilməsinə və ikili standartların tətbiq edilməsinə qarşı çıxırlar. Tərəflər insan hüquqlarının müdafiəsi bəhanəsi altında hər hansı dövlətin daxili işlərinə müdaxiləyə qarşı çıxır, təhlükəsizliyin təmin edilməsi, inkişaf yolu ilə insan hüquqlarının irəlilədilməsi, əməkdaşlıq və dialoqu yolu ilə insan hüquqlarının təbliğini dəstəkləyirlər, insan hüquqları sahəsində global mexanizmlərin daha bərabərliyi, ədalətli, səmərəli və tolerant məcərdə inkişafına birgə yardım edəcəklər.

4.4 Azərbaycan Çinin təklif etdiyi global inkişaf, global təhlükəsizlik və global sivilizasiya təşəbbüsünü dəstəkləyir və 2030-cu ilə qədər Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyinin icrasını sürətləndirmək və beynəlxalq və regional təhlükəsizlik və sabitliyi birgə qorumaq üçün bu təşəbbüslər çərçivəsində əməkdaşlıqda fəal iştirak etməyə hazır olduğunu bildirir. Çin mədəniyyətlərarası dialoqu təşviqi üçün global platforma kimi Azərbaycanın “Bakı prosesi” təşəbbüsünü və onun çərçivəsində toplanan Ümumdünya Forumları ilə bağlı söylədiklərini dəstəkləyir.

4.5 Çin tərəfi Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı (ŞƏT) çərçivəsində əməkdaşlığı gücləndirmək səylərini alqışlayır, ŞƏT-də Azərbaycanın hüquqi statusunun yüksəldilməsini dəstəkləyir. Azərbaycan tərəfi BRICS-ə daxil olmaq arzusunı ifadə edir və Çin tərəfi BRICS ölkələri arasında Azərbaycanın iştirakını alqışlayır.

3 iyul 2024-cü il”.

Yeni Azərbaycan Partiyasının İdarə Heyətinin iclası keçirilib

İyulun 3-də Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) İdarə Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

YAP Sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov qeyd edib ki, Azərbaycan olduqca mühüm ictimai-siyasi proses ərəfəsindədir: “Bildiyiniz kimi, Prezident İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə VI çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi buraxılıb və növbədənkonar seçkilər 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilib”.

Dövlət başçısı, Yeni Azərbaycan Partiyasının Sədri cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin böyük inkişaf yolu keçdiyini deyən YAP Mərkəzi Aparatının rəhbəri qeyd edib ki, dövlətimizin və xalqımızın qarşısındakı ən ümdə vəzifənin yerinə yetirilməsi - Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinin təmin edilməsi müasir dövlətçilik tariximizin ən şərəfli səhifəsi və möhtəşəm tarixi nailiyyətimizdir. YAP Sədrinin müavini vurğula-

yıb ki, ölkəmizin qarşısında növbəti strateji hədəflərin gerçəkləşdirilməsi vəzifəsi dayanır.

YAP-ın avanqard siyasi qüvvə olaraq hər zaman ictimai-siyasi proseslərin önündə getdiyini söyləyən Tahir Budaqov partiyanın qarşından gələn parlament seçkilərinə də yüksək səviyyədə hazırlaşdığını qeyd edib.

Daha sonra iclasın gündəliyində olan məsələlər haqqında məlumat verilib.

İclasda ilk olaraq “Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi-nə 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş növbədənkonar seçki-

lərə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının Tədbirlər Planı” müzakirə edilərək təsdiq olunub.

Sonra Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Seçki Qərargahının yaradılması və onun tərkibinin təsdiq edilməsi məsələsi müzakirə olunub. Müzakirələrdən sonra 21 nəfərdən ibarət YAP Mərkəzi Seçki Qərargahının yaradılması haqqında qərar qəbul olunub.

İdarə Heyətinin qərarı ilə Yeni Azərbaycan Partiyasının səlahiyyətli nümayəndələri və maliyyə məsələləri üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi də təyin olunub, səsvermə gününədək seçki komissiyalarının iclaslarını müşahidə edəcək şəxslər müəyyən edilib.

İclasın sonunda YAP Sədrinin müavini-Mərkəzi Aparatın rəhbəri Tahir Budaqov Yeni Azərbaycan Partiyasının parlament seçkilərinə qələbə əzmi ilə qatıldığını vurğulayıb və bu prosesdə partiya üzvlərinə uğurlar arzulayıb.

Azərbaycan - ŞƏT: Dialoq üzrə tərəfdaşlıqdan müşahidəçi üzvlüyə doğru

İyulun 3-də Qazaxıstanın paytaxtı Astanada Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına (ŞƏT) üzv ölkələrin növbəti Zirvə görüşü işə başlayıb. “ŞƏT+” formatında keçirilən Sammitə 16 ölkənin dövlət

və hökumət başçıları qatılıblar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Qazaxıstanda keçirilən növbəti Zirvə görüşündə iştirak etmək üçün Astanaya səfər edib.

“Çoxtərəfli dialoqun möhkəmləndirilməsi - davamlı sülhə və inkişafa nail olmaq” mövzusunda həsr olunan Zirvə görüşündə ŞƏT-ə üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçıları siyasi, iqtisadi-ti-

cari, mədəni-humanitar əməkdaşlıq və digər məsələlərə dair geniş spektrdə aktual mövzularla bağlı müzakirələr aparılıb. Zirvə görüşü çərçivəsində imzalanacaq əsas siyasi sənəd olan As-

tana Bəyannaməsi ŞƏT-in bir çox aktual məsələlərlə bağlı mövqeyini ortaya qoyacaq, təşkilatın fəaliyyətini qiymətləndirəcək və gələcək üçün istiqamətləri müəyyənleyəcək.

Sıraları getdikcə genişlənən ŞƏT

Həm ərazisinə, həm də əhalisinə görə dünyanın ən böyük ölkələrindən bir neçəsinin üzv olduğu Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı 2001-ci ildə Qazaxıstan, Çin, Qırğızıstan, Rusiya, Özbəkistan və Tacikistan tərəfindən Şanxayda təsis olunub. Hazırda ŞƏT-in 9 üzvü (Qazaxıstan, Çin, Rusiya, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Pakistan, Hindistan, İran), 3 müşahidəçi üzvü (Əfqanıstan, Monqolustan, Belarus) və 14 dialoq tərəfdaşı (Azərbaycan, Türkiyə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Bəhreyn, Ermənistan, Misir, Kamboca, Qətər, Küveyt, Maldiv, Myanma, Nepal, Səudiyyə Ərəbistanı, Şri-Lanka) var. Xatırladaq ki, 2022-ci ilin sentyabrında Səmərqənddə keçirilən Zirvə görüşündə Belarusun bu təşkilat çərçivəsində statusunun üzv dövlət səviyyəsinə yüksəldilməsi prosesi başlanıb. Astana Sammitində Belarusun Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına qoşulması barədə qərar qəbul ediləcəyi gözlənilir.

Təşkilatın əsas məqsədləri üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və qonşuluq münasibətlərinin gücləndirilməsi, siyasət, ticarət və iqtisadiyyat, elm və texnologiya, mədəniyyət, o cümlədən təhsil, enerji, nəqliyyat, turizm, ətraf mühitin qorunması və digər sahələrdə səmərəli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, regionda sülh, təhlükəsizlik və sabitliyin əldə edilməsi üçün birgə səylərin göstərilməsi, yeni siyasi və iqtisadi beynəlxalq düzənin yaradılması üçün addımların atılmasından ibarətdir.

Qarşılıqlı maraqlara xidmət edən əməkdaşlıq

Dünya nümunəvi inkişaf modeli təqdim edən ölkəmiz, eyni zamanda, milli maraqlar üzərində qurulan multiregional xarici siyasət kursuna malikdir. Azərbaycan qonşuluqda və uzaq regionlarda yerləşən ölkələrlə münasibətlərini qarşılıqlı maraqları nəzərə almaqla və suverenlik prinsipini əsas götürməklə inkişaf etdirir ki, bu da bütün dünyada böyük rəğbətə qarşıdır. Bu gün respublikamızın ayrı-ayrı beynəlxalq təşkilatlarda təmsilçiliyi də yüksək səviyyədədir. Ölkəmiz üzv olduğu beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrini davamlı olaraq genişləndirir, həmçinin üzv ölkələrlə qarşılıqlı maraqları hesablanan münasibətlər qurur. Azərbaycanın son illərdə əməkdaşlıq əlaqələrini genişləndirdiyi təşkilatlardan biri də Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatıdır.

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının regional və global səviyyədə böyük perspektiv vəd etməsini, geniş iqtisadi potensialı, siyasi dividendlər amilini, həmçinin qurumun prinsiplərinin, məqsədlərinin Azərbaycanın gündəliyinin bir çox məsələləri üst-üstə düşməsinə nəzərə alan ölkə rəhbərliyi ŞƏT-lə əlaqələrin genişlənməsinə güclü siyasi iradə göstərir. Qeyd edək ki, Azərbaycan qurumda təmsil olunan əksər dövlətlərlə ikitərəfli platformada siyasi dialoqu və bu əsasda iqtisadi məzmunlu əməkdaşlığı uğurla inkişaf etdirir, hətta ayrı-ayrı ölkələrlə strateji tərəfdaşlıq sənədləri imzalayıb. Bu baxımdan Azərbaycanın ŞƏT-də təmsilçiliyi arzuolunandır və bu yolda hər hansı bir maneə yoxdur. 2015-ci ilin 9-10 iyul tarixlərində Rusiyanın Ufa şəhərində keçirilmiş ŞƏT-in Zirvə toplantısı zamanı qəbul edilmiş qərara əsasən Azərbaycan ŞƏT-də dialoq üzrə tərəfdaş statusu verilib. Prezident İlham Əliyev 17 may 2016-cı il tarixində “Azərbaycan Respublikasına Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dialoq üzrə tərəfdaşı statusunun verilməsi haqqında” Memorandumu təsdiqləyib. Ölkəmiz, eyni zamanda, bir neçə il öncə təşkilatdakı statusunu müşahidəçi statusuna qədər yüksəltmək üçün ŞƏT-in Katibliyinə rəsmən müraciət edib.

Azərbaycan-ŞƏT əməkdaşlığı hər iki tərəfin qarşılıqlı maraqlarına xidmət edir. ŞƏT ilə əməkdaşlıq istiqamətləri arasında təşkilatın ənənəvi prioritet sahələri olan və Azərbaycan üçün xüsusi

səhələri olan və Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyət kəşb edən terrorizm, ekstremizm və separatizm ilə mübarizə, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təminatı müəyyən edilir. Həmçinin ölkəmizin beynəlxalq müstəvidə mühüm rol oynadığı sivilizasiyalararası dialoq, multikulturalizm və tolerantlığın təşviqi sahələri də diqqət mərkəzində olan məsələlərdəndir. Ölkəmiz Avrasiya məkanında xüsusi mövqe və çəkisi olan ŞƏT ilə əməkdaşlıqda iqtisadiyyat, ticarət, energetika, investisiyalar, humanitar, turizm və digər sahələr üzrə mövcud əməkdaşlıq perspektivlərini yüksək dəyərləndirir. O cümlədən son illərdə Azərbaycanın Şərq-Qərb, Şimal-Cənub dəhlizlərinin, Transxəzər marşrutunun inkişaf etdirilməsinə böyük töhfələr verməsi, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin inşasına nail olması, hazırda işə Orta Dəhlizin davamı kimi Zəngəzur Dəhlizinin yaradılmasına güclü siyasi iradə göstərməsi ŞƏT üçün ölkəmizin önəmli əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Onu da vurğulayaq ki, hazırda dünyanın ən böyük beynəlxalq tədbirlərindən olan COP29-a hazırlıq çərçivəsində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə ölkəmiz arasında əməkdaşlıq məsələləri diqqət mərkəzində saxlanılır.

Qısa əməkdaşlıq tarixində humanitar sahədə də yaxşı əlaqələr qurulub. Belə ki, Azərbaycan ŞƏT-in dialoq üzrə tərəfdaşı statusunu aldıqdan sonra Heydər Əliyev Fondu ŞƏT ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsinə mühüm töhfələr verir. Fondun təşkilatçılığı ilə ŞƏT-in Pekindəki mənzil-qərargahında 2018-ci ildə Azərbaycan mədəniyyəti günü, 2021-ci ildə isə dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyi qeyd edilib və qərargahda Nizami Gəncəvinin büstü qoyulub. N.Gəncəvi Çin filosofu Konfutsidən sonra ŞƏT-in qərargahında büstü qoyulmuş ikinci tarixi şəxsiyyətdir.

Artıq Azərbaycan Prezidentinin xüsusi dəvət əsasında ŞƏT-in Zirvə görüşlərində iştirakı ənənə halını alıb. Dövlətimizin başçısı 2022-ci ilin sentyabr ayında Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyevlə birgə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Səmərqənddə baş tutan sammitində fəxri qonaq qismində iştirak edib. Hazırda isə ŞƏT-ə Qazaxıstan sədrlik edir. Prezident İlham Əliyev ŞƏT-in Astanadakı Zirvə görüşündə Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin dəvəti ilə iştirak edir. Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın üzvü oldu-

dövlətlərlə yüksək səviyyəli ikitərəfli münasibətlər qurması təşkilatla əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə öz töhfəsini verməklə yanaşı, Azərbaycanın regional güc kimi dəstək qazanmasını da şərtləndirir. ŞƏT ilə əməkdaşlıq Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə səsinin eşidilməsi, mövqeyinin çatdırılması baxımından vacib bir platformadır. Prezident İlham Əliyevin Zirvə görüşlərində iştirakı və etdiyi çıxışlar ölkəmizlə bağlı ən mühüm məsələlərin, prioritetlərin global səviyyədə geniş ictimaiyyətə

gü beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, üzvü olmadığı təşkilatların da sammit, konfrans və görüşlərinə xüsusi dəvət alması, həmin tədbirlərdə fəal iştirakı Azərbaycan Liderinə və ölkəmizə göstərilən böyük ehtiramın göstəricisidir.

Azərbaycan Liderinə göstərilən böyük ehtiram

çatdırılmasını təmin edir.

Şübhə yoxdur ki, Astana Zirvə görüşü Azərbaycan üçün təşkilat ilə əməkdaşlığın daha geniş sahələri əhatə etməklə, gələcək inkişaf perspektivlərinin müəyyən edilməsi baxımından böyük əhəmiyyət daşıyacaq. Bütün bunlar Azərbaycanın xarici siyasətinin, uğurlu çoxtərəfli və ikitərəfli diplomatiyasının təzahürüdür. Azərbaycanın COP29-a sədrliyi ölkəmizin global səviyyədə siyasət yürüdən ölkə olduğunu, global aktora çevrildiyini və dünyanın aparıcı ölkələrinin Azərbaycanla əməkdaşlığı gücləndirməyə böyük maraq göstərdiklərini təsdiqləyir.

Mübariz ABDULLAYEV

*“Boraltan bir köprü, aşar keçer Aras’ı,
Yusan Aras suyuyla, çıkmaz yüzün karası.
Düşman bekler qarşıda, önünə kattı beni,
Can alınan qarşıda, kardeşim sattı beni.
Dönüp seslendim geri, merhametsiz birine,
Beni siz vursaydınız, şu gavurun yerine”...*

Xalq ədəbiyyatının ağırılı-acılı nümunəsi olan “Boraltan ağısı” və bu ağının ortaya çıxmasını şərtləndirən qanlı hadisələr uzun illərdir ki, həm Azərbaycan, həm də Türk xalqının qəlbində ağır bir yaraya çevrilib. Ən kritik dövrlərdə, ən vacib - həyatı anlam daşıyan günlərdə yan-yanə addımlamağı bacaran, al-qırmızı, ay-uldumlu qələbələrə birgə imza atan iki qardaşın tarixində bir udqunma, bir susma səhnəsidir Boraltan. Yalnız bir körpüdən, 176 şəhiddən və ya dövrün beynəlxalq tələblərindən ibarət deyildi. Boraltan qanı bir, canı bir, xeyri bir, şəri bir iki qardaşın ən çətin imtahanlarından idi...

Qardaş qardaşa hər zaman dayaqdır - necə ki, 1918-ci ildə Qaf-

Boraltan ləkəsi silindi...

Türkiyənin Azərbaycana göstərdiyi qardaşlıq dəstəyi

qaz İslam Ordusu yenidən müstəqillik qazanan Azərbaycana dayaq olmuşdu. Necə ki, dövrünün çətinliklərinə baxmayaraq Nəriman Nərimanov Mustafa Kamal Paşanın müdaxiləsi əsasında 1921-ci ilin martında dərhal 500 kq qızıl, Rusiyadan alınan 10 milyon qızıl pulu, 30 sistern nefti, 2 sistern benzini, 8 sistern yağı, 1922-ci ildə Batum yolu ilə doqquz min tondan çox kərasini və 350 ton benzini qarşılıqsız olaraq qardaş köməyi kimi Türkiyəyə göndərmişdi. Tarix heç bir za-

man təftiş olunmur - tarix yazılır, amma həm də unudulmur. Atılan bütün addımlar tarixin səhifələrinə yazılır - hansısa qızıl hərfərlə, hansısa qara hərfərlə...

İki qardaş xalqın tarixində sadalananlar kimi qızıl hərfərlə yazılan tarixi məqamlar sonsuzdur. Amma təəssüf ki, qara hərfərlə qeyd edilən anlar da yox deyil - Boraltan faciəsi kimi...

Boraltan körpüsü qana boyandı...

Boraltan qətləmini ötən əsrin ən böyük faciələrindən biri kimi tarixə yazıldı - 1944-cü ildə, II Dünya müharibəsinin ən kritik dövrlərində Sovet Rusiyası Orta Asiyada, eləcə də Azərbaycandakı hər bir həmrəyini, hər bir pıçılını özünün əleyhinə təbliğat kimi qəbul edirdi və kommunist rejimi əleyhinə həтта ən kiçik bir addıma da göz yumulmur, qarşısı ən qatı şəkildə alınır. Bu təzyiqlərdən cana doyan və xilas yoxdursa Türkiyəyə üz tutmaqda gərən 176 azərbaycanlı qardaş ölkəyə sığınmaq üçün yola çıxır. 176 azərbaycanlı Türkiyənin İğdır vilayətinin sərhəd qapısına yaxın olan Araz çayının üzərindəki Boraltan körpüsünü keçib və azadlığa qovuşmaq sevinci ilə oradakı hərbi hissəyə sığınır. Bu illərdə isə Türkiyəyə dönmənin CHP lideri, “Milli Şef” - Prezident İsmet İnönü rəhbərlik edirdi. Həmin vaxtlar Türkiyədə də çətin günlər sayılırdı - təəssüf ki, “Türk yurdunda TÜRKƏM” demək belə qadağan idi.

176 nəfər azərbaycanlının Türkiyəyə sığındığını eşidən Sovet hökuməti onların dərhal SSRİ-yə təhvil verilməsini tələb edir. Türkiyəyə sığınan azərbaycanlılar isə onların yenidən ruslara qaytarılma ehtimalını belə, ağllarına götürmədilər. Amma İnönünün siyasi baxışları və şəxsi xarakteri bu məsələdə həlledici oldu - 176 azərbaycanlı soyqırımı tərək edildi. Sovet hökumətindən gələn tələb qarşısında Ankaradan verilən cavab hər kəsi susdurur və düşüncəyə qorq edir - nə azərbaycanlılar, nə də onların sığındıqları hərbi hissəsinin hərbi qulluqçuları Ankaranın belə bir cavabını gözləmədi - bu qardaşlığa, türklüyə xəyanət idi... Amma ömr belə idi: “Əsirləri dərhal geri qaytarın!”.

Hərbi hissənin rəhbərliyi əmrin səhv ola biləcəyini düşünərək yenidən Ankara-yə teleqraf çəkir - cavab isə dəyişmir: “176 azərbaycanlı ölkələrinə geri verilsin”.

Əli qardaş ötəyindən belə üzülmüş 176 məsum insan onları geri göndərməyə hazırlaşan hərbiçilərdən xahiş edirlər: “Xahiş edirik, bizi o qəddar düşmənlərə təslim etməyin, bizi siz öldürün. Öz Vətənimizdə, öz bayrağımızın altında öldürün”.

Ankaradan verilən göstərişdən sonra hərbi hissənin komandiri 176 azərbaycanlını Sovet Rusiyasına təslim etmək məcburiyyətində qalır. Ruslara təslim olmaq məcburiyyətində qalan azərbaycanlılar ele türk əsgərlərinin gözləri qarşısında sərhəddi keçən kimi güllələniirlər. Hərbi hissənin komandiri sarhəddin o tayından bu tayında gördüklərinə dözə bilmir və evinə gəlib intihar edir... Boraltan faciəsi isə xalqın dilində və ürəyində bu ağı ilə qalır:

*Boraltan bir köprü, aşar keçer Aras’ı,
Yusan Aras suyuyla, çıkmaz yüzün karası.
Karası, karası, merhamet fukarası,
Karası, karası, merhamet fukarası,
Düşman bekler qarşıda, önünə kattı beni,
Can alınan qarşıda, kardeşim sattı beni.
Dönüp seslendim geri, merhametsiz birine,
Beni siz vursaydınız, şu gavurun yerine.*

Tarixi birlik, qardaşlıq...

Bu qanlı olay Azərbaycanda olduğu qədər Türkiyədə də hər zaman təəssüflə və böyük kədərlə xatırlanıb. Bu gün bütün sahələrdə qardaşlığa, həmrəyliyə sarılımış Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığı çox sınaqlar dəf etdi. 2020-ci il Vətən müharibəsində Azərbaycanın ən böyük mənəvi dəstəkçisinə çevrilmiş Türkiyə siyasi nüfuzunu, geopolitik imkanlarını, qardaşlıq ruhuna söykənən birlik-bərabərlik şüarlarını ölkəmizə qarşı yönəlmiş təhdidlərin qarşısında səddə çevirdi. Ən çətin, ən prinsipial günlərimizdə yan-yanə, ciyin-ciyinə bizimlə yanaşı dayandı. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın başçılığı ilə Türkiyə dövləti, Türkiyə cəmiyyəti bir yumruq kimi Azərbaycanın yanında olduğunu bəyan etdi. Bu dəstək, bu birlik tarix üçün bir Zəfər səbəbi idi - Azərbaycanın qazandığı tarixi Zəfərdə, tarixi qələbədə Türkiyənin mənəvi payı ölçüsüzdü...

Bu dəstək və birlik Şuşa Bəyannaməsi ilə rəsmiləşdi - artıq bütün dünya görür və dərk edir ki, Türkiyə demək Azərbaycan, Azərbaycan demək isə Türkiyə deməkdir - Ulu Öndər

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ankarada hökumətin iclasının nəticələrinə görə

keçirilən brifinqdə bildirib ki, 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Türkiyənin Azərbaycana göstərdiyi güclü dəstək həm Azərbaycanın tarixi torpaqlarını erməni işğalından azad etməyə imkan verdi, həm də 1944-cü il Boraltan faciəsinin utancverici ləkəsini ölkəmizin vicdanından sildi: “Həmin dövrdə Ankara bir qrup qardaş azərbaycanlıni sovet hakimiyyətinə təhvil verdi və onlar dərhal güllələndi”.

Türkiyə dövlətinin başçısı 176 azərbaycanlının güllə-

Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan: Türkiyənin dəstəyi həm də 1944-cü il Boraltan faciəsinin utancverici ləkəsini ölkəmizin vicdanından sildi

Heydər Əliyevin “Bir millət, iki dövlət” şüarı özünün rəsmi təsdiqini tapdı. Bu sarsılmaz birlik isə yeni tarixi inkişaf mərhələsinə şərtləndirdi. Bu gün Türkiyə cəmiyyəti Boraltanda 176 azərbaycanlının həyatına biganə qalanları açıq şəkildə və haqlı olaraq ittiham edir, bunu birliyə, qardaşlığa yaraşmayan addım kimi xarakterizə edirlər.

Boraltanın təqsirkarı - o vaxt hakimiyyətdə olan CHP idi...

lənəməsinə faciə adlandırılıb, bu faciədə o vaxt hakimiyyətdə olan Türkiyə Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) təqsirkar olduğunu bildirib. “Xalqımız 76 il Boraltan faciəsinin acısını qəlbində daşıyır. Artıq Qarabağda 30 illik erməni işğalına son qoyuldu, Türkiyə xalqı isə Boraltan faciəsinin ləkəsindən xilas oldu. Biz bu cür hadisələrin təkrarlanmasına imkan verə bilmərik”, - deyər Prezident vurğulayıb.

Pərviz SADAYOĞLU

Sülh prosesində yeni raund?

NATO sammiti çərçivəsində Cənubi Qafqaz da müzakirə olunacaq

2022-ci ildə Azərbaycan dövlətinin humanist siyasətinin nəticəsi kimi meydana çıxan sülh təşəbbüsləri son 7 ayda mühüm uğurları ilə yadda qalıb. İlk dövrlərdə, Ermənistan tərəfindən manipulyasiyaya uğradılan proses ötən ilin

sentyabrından sonra yeni mərhələyə qədəm qoyub - uğurlu antiterror tədbirləri rəsmi İrəvanın sülhlə bağlı spekulasiya bəhanələrini əlindən aldı. Azərbaycanın öz suverenliyini bərpa etməsi, separatçı xunta rejiminin təslim və ləğv olması

sülh prosesində mənzərəni bir az da aydınlatdı. Artıq iki ölkə arasındakı danışıqların əsas mahiyyəti sərhəd məsələsi ilə bağlı detallar üzərində fokuslanıb. Həтта bu istiqamətdə mühüm razılaşmalar da nəzərə çarpır - ötən ilin dekabrın-

da iki ölkənin müvafiq strukturlarının birgə bəyanatı, delimitasiya və demarkasiya komissiyaları arasında keçirilən çoxsaylı görüşlər, nəhayət, bu ilin aprelin 19-da 4 kəndin azad edilməsi ilə bağlı razılığın əldə edilməsi sülh prosesinin mühüm bir məsafə qət etdiyini deməyə əsas verir. Vurğulandığı kimi, ötən dövr ərzində ortada olan və həllini gözləyən ən əsas məsələ kimi Ermənistan ilə Azərbaycan arasında münasibətlərin normalaşması, sülhün əldə edilməsi və sər-

İkitərəfli təmasların uğuru - 7 aylıq praktika...

hədlərin müəyyənləşdirilməsi məsələləri ödə çəkilir - burada uğur vəd edən şərtlərdən biri və birincisi isə bu kimi məsələlərin iki dövlət arasında həll edilməsi, vasitəçisiz təmaslara üstünlük verilməsidir.

İkitərəfli təmasların yaratdığı üstünlüklər...

Bəli, ötən 7 ay ərzində qət olunan əsaslı məsafə birbaşa təmasların nəticəsi kimi meydana çıxıb. İstər may ayında Almatıda baş tutmuş ikitərəfli görüş, istərsə də son günlərdə yayılan ikitərəfli komissiyaların hazırlayacağı Əsasnamə ilə bağlı durum vasitəçisiz görüşlərin nəticələri-dir. Bu isə onu göstərir ki, problemlərin ən yaxın və ən effektiv həlli prosesi məhz ikitərəfli təmasların nəticəsində əldə olunur. Bəli, bu uğur Azərbaycanın yaratdığı mənzərədir - dövlətimiz hər zaman bu məsələni xüsusi olaraq vurğulayıb ki, aparılan danışıqlarda üçüncü tərəfə ehtiyac yoxdur. Həтта Prezident İlham Əliyev dəfələrlə öz çıxışlarında bildirib ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiyası, sülh müqaviləsi, bir-birinin ərazi bütövlüyünün tanınması istiqamətində, ondan sonra iqtisadi əlaqələrin bərpası, nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması, bütün bunlar gündəlikdə olan məsələlərdir və Azərbaycan tərəfində siyasi iradə var. Ermənistan tərəfində də olarsa, iki ölkə özləri heç bir vasitəçisiz bu məsələləri həll edə bilər və bölgədə uzunmüddətli sülh ola bilər. Beləliklə, irəli sürülən tezisən həqiqiliyi bütün çarları ilə ödə çıxır. 7 aylıq praktika isə bu fikirləri tam təsdiqləyir. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə meydana çıxan ikitərəfli təmas ideyası 7 ay ərzində vasitəçilərin illərlə nail olmağa çalışdıqları nəticəni verdi.

Cənubi Qafqaz ABŞ üçün prioritet məsələdir...

Bütün bunlarla yanaşı, Cənubi Qafqazda sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsi istiqamətində gedən uğurlu proses qlobal miqyasda diqqət mərkəzindədir. Bunu istər region üçün perspektivdə gözlənilən əməkdaşlıq platformalarına münasibət, istər bölgənin siyasi-hərbi realitətlərinə qarşı yanaşmalar, istərsə də danışıqlar prosesinə olan maraq, eyni zamanda, ortaya qoyulan mövqelər də təsdiqləyir. Artıq aylardır ki, vasitəçisiz davam edən ikitərəfli təmasların verdiyi nəticələr həm təqdir olunur, həm də bu prosesin daha da inkişaf etdirilməsinə maraq diqqətə çatdırılır. Bu məqam onu təsdiqləyir ki, artıq beynəlxalq aləm bölgədə əbədi və dayanıqlı sülhün bərqərar olmasını istəyir - bu istiqamətdə atılan addımların ortaya qoyulan səylərlə daha effektiv olacağını düşünür. Qeyd edək ki, Azərbaycan ilə Ermənistanın xarici işlər nazirləri arasında yeni görüşün də müəyyən mənada “anonu” artıq səsləndirilib. ABŞ Dövlət Departamentinin mətbuat katibinin müavini Vedant Patel Vaşinqtonda keçiriləcək NATO sammiti çərçivəsində Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin görüşü

ilə bağlı suala cavabında bildirib ki, Cənubi Qafqaz məsələsi Dövlət Departamenti, Dövlət katibi və digər rəsmi şəxslər üçün prioritet məsələdir. “Cənubi Qafqazdakı məsələ ilə bağlı geniş kontekstdə onu deyə bilərik ki, bu, bizim üçün, Dövlət katibi və Dövlət Departamentinin digər rəsmiləri üçün prioritet məsələdir. Şübhəsiz ki, sammit çərçivəsində biz bu istiq-

mətdə işləməyə davam edəcəyik. Bu, sammit çərçivəsində xüsusi görüşlər və ya hansısa digər təmaslar şəklində ola bilər. Konkret gündəliklə bağlı həlölük danışmaq istəmirəm”, - deyər o, qeyd edib.

Qlobal diqqət, danışıqların intensivliyi üçün atılan addımlar...

Təbi ki, ABŞ-ın sülhlə bağlı ortaya qoyduğu mövqə anlaşılandır və dəyərləndirilir. Göründüyü kimi, qlobal dünyada baş verənlər və onun təhlili mütləq şəkildə maraqların uzlaşması kontekstinə istinad edir - başqa sözlə, yaranan yeni siyasi-iqtisadi situasiyalar bu və ya digər şəkildə beynəlxalq aləmin diqqətindən yayınmır. Təsadüfi deyil

ilə Ermənistan arasında əldə olunacaq razılaşma bütün tərəflər üçün müsbət imkanlar vəd edir. Şərq-Qərb ticarət xəttinin digər tərəfi sayılan Qərbi Məkanının bu monada, baxışları xüsusi təhlil tələb edir.

Bununla belə, illərlə vasitəçilik institutunun yaxından iştirakı əsasında aparılan danışıqların nəticələri nöqtə-nöqtədən çıxış edərək, bu, fəaliyyətin paralel şəkildə aparılması perspektivini göz önünə gətirmək mümkündür - xüsusilə, mühüm siyasi-iqtisadi, ticarət geocoğrafi məkan kimi xarakterizə olunan Cənubi Qafqazın Şərq-Qərb, Şimal-Cənub strateji xəttləri üzrə qovuşma imkanları burada əsas müzakirə predmetidir. İki dövlətin arasında əldə olunacaq razılıq qlobal ticarət münasibətlərdə yeni səhifə açacaq. Eyni zamanda, yeni situasiyaya uyğun olaraq möhkəmlənən ticarət əlaqələri həm də geopolitik təhlükəsizlik məqamının daha da oturmasına yol açacaq. Beləliklə, qlobal diqqət və danışıqların intensivliyi üçün atılan addımlar gələcək perspektivdə əməkdaşlığın xüsusi inkişaf tempini yaratmağa hesablanıb...

P.İSMAYILOV

Azerbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**Məqalə “Azerbaycan
Respublikasının Medianın
İnkişafı Agentliyi”nin
maliyyə dəstəyi ilə
“Dini və milli tolerantlıq,
millətlərarası
münasibətlərin inkişaf
etdirilməsi” istiqaməti
üzrə hazırlanmışdır**

Yegənə BAYRAMOVA

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Ramin Məmmədov iyulun 2-də Müqəddəs Taxt-Tacın rəsmi mətbuat qurumu olan “L'Osservatore Romano” qəzetinin jurnalisti Rossella Fabiani ilə görüşüb. Dövlət Komitəsinin sədri qonağa Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə dövlətin din siyasətinin prioritet istiqamətinə çevrilən tolerantlıq mühtitinin qorunması və təbliği üçün həyata keçirilən tədbirlər haqqında danışıb.

R.Məmmədov qeyd edib ki, hazırda dinlərarası dialoqa töhfə verən Azərbaycanca müxtəlif dini icmaların hüquqları təmin olunmaqla yanaşı, onlara xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Bu yanaşmanı müxtəlif dinlərə aid tarixi abidələrin bərpası və müvafiq istiqamətdə təşkil edilən beynəlxalq konfranslara münasibətdə görmək mümkündür.

Bəşəri dəyərlərə verilən önəm...

Görüş zamanı Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyevanın rəhbərlik etdiyi Heydər Əliyev Fondunun bir sıra məscid və ziyarətgahlarla yanaşı, xristian və yəhudi abidələrinin bərpasına göstərdiyi dəstəyi vurğulayan R. Məmmədov bunun bəşəri dəyərlərə verilən önəmin təzahürü olduğunu deyib.

R.Fabiani səfəri çərçivəsində Quba, Qəbələ, Oğuz, Şəki, Ağdərə, Xocavənd, Kəlbəcər, Laçın rayonları, həmçinin Şuşa şəhərindəki kilisə, sinaqoq və Azərbaycanın qədim Xristian irsi olan Alban abidələrinin ziyarət edib. Qonaq Qəbələ rayonunun Nic qəsəbəsindəki Alban-Udi Xristian dini icması, eləcə də qəsəbədə yerləşən “Müqəddəs Məryəm Ana”, Müqədd-

İki vacib görüş...**Ölkəmiz dinlərarası
dialoqa töhfə verir**

dəs Yelisey (Cotari) kilsələri ilə tanış olub, Alban Xristian irsi barədə ətraflı məlumat alıb.

“Qarşılıqlı etimad mühtitinin şahidi oldum”

Rossella Fabiani Komitə sədri R.Məmmədovla görüşü zamanı ölkəmizə gəlişi haqqında fikirlərini bölüşüb. R.Fabiani səfərin onda Azərbaycan haqqında, ölkəmizin zəngin dini-mədəni irsi barədə daha

torən Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun Vatikandakı müvafiq qurumlarla əlaqələrinin yaranması, təcrübə mübadiləsi və digər qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər müzakirə edilib. Eyni zamanda, Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının ekspertləri və Azərbaycan Respublikasının Müqəddəs Taxt-Tacda fəvqəladə və səlahiyyətli səfəri İlqar Muxtarov iştirak ediblər.

Komitədən verilən məlumata görə, görüş zamanı qarşılıqlı əməkdaşlığın əhəmiyyətinə toxunan Dövlət Komitəsinin sədri Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın Vatikana rəsmi səfərlərinin münasibətlərin inkişafına

yeni töhfələr verdiyini bildirib.

Ölkəmiz bu missiyanı uğurla yerinə yetirir...

Görüş zamanı ikitərəfli əlaqələrin dərinləşməsində Heydər Əliyev Fondunun xüsusi xidmətlərinin olduğunu vurğulayan R.Məmmədov qeyd edib ki, Fond nəinki Azərbaycanda, eləcə də onun hüdudlarından kənarda müxtəlif maddi-mədəniyyət abidələrinin qorunması, bərpası və yenidən qurulması kimi mühüm missiyanı uğurla yerinə yetirir.

Eyni zamanda, dinlərarası dialoqun genişlənməsi istiqamətində aparılan məqsədyönlü dövlət siyasətinə diqqət çəkən Dövlət Komitəsinin sədri bunun tarixən Azərbaycanda mövcud olan multikultural və tolerant mühiti daha da möhkəmləndirdiyini deyib. Dünyada dini ekstremizmin və münasibətlərin mövcud olduğu bir dövrdə Azərbaycanın tolerantlıq modelinin öz effektivliyini bir daha sübut etdiyini söyləyib.

Azərbaycandakı birgəyəşayış nümunəsi

Daha sonra Vətinanın Müqəddəs Arxeologiya üzrə Pontifik Komissiyasının prezidenti Monsenyor Paskal Yakabone Azərbaycanın Müqəddəs Taxt-Tacından əməkdaşlıq etməsinin tədqiqatçıları hal olduğunu bildirib. O, Azərbaycanın təqdim etdiyi tolerantlıq və birgəyəşayiş nümunəsinin önəmini vurğulayıb. Həmçinin, Heydər Əliyev Fondunun bəşəri missiyasına toxunan qonaq Azərbaycanda dini və mədəni müxtəlifliyin qorunması üçün yaradılan şəraitə yüksək qiymətləndirib.

**ABŞ-in, yoxsa ANCA-nın
kongresmenləri?****Erməniperəst kongresmenlərin hər hansı
layihəsi ölkəmizin mövqeyinə təsir etməyəcək**

Nardar BAYRAMLI

ABŞ Konqresində Ermənistan lobbicilik edən kongresmenlər vaxtaşırı olaraq Azərbaycana qarşı qərəzli mövqə sərgiləyirlər. Həmin kongresmenlərin ABŞ-dakı erməni təşkilatı olan Amerika Erməni Milli Konqresi (ANCA) tərəfindən maliyyə dəstəyi alınması hər kəsə məlumdur. Bugünlərdə isə Konqresin Nümayəndələr Palatasının üzvləri - Anna Eşu və Kris Smit Azərbaycanı gəy “Qarabağın erməni əhalisinə qarşı etnik təmizləmə apardığına görə” “qınayan” ikitərəfli qətnamə layihəsini təqdim ediblər.

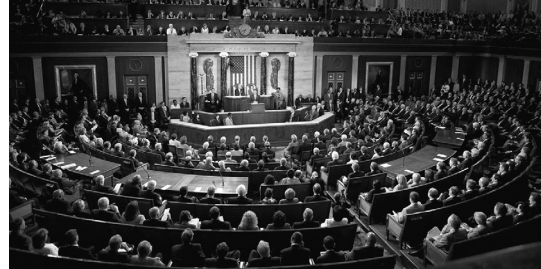
Təxribatçı ifadələr və böhtanların yer aldığı layihənin müəlliflərindən olan Anna Eşu iddia edib ki, gəy keçən il Azərbaycanın “Dağlıq Qarabağ hücumu” bölgəni əsrlər boyu öz vətəni sayan erməni icmasının “məhvini” gətirib çıxardı: “Azərbaycanın hərəkətləri etnik təmizləmənin bütün anlayışlarına uyğundur və bu şəkildə pislənməlidir. ABŞ-in ədaləti bu hadisələr gərə cavabdehliyi təmin etmək üçün atmalı olduğu mühüm addımları əks etdirir”.

Erməniperəst kongresmenlərin bu addımı isə Ermənistandakı revanşistlər, separatçı ünsürlər və “ar-tsaq parlamenti” tərəfindən “təşəkkür bəyanatı” ilə qarşılanıb. Görünür odur ki, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və suverenliyini təmin etməsi ABŞ-dakı erməni havadarlarına da rahatlıq vermir. Əks halda, ABŞ kimi özünü demokratiyanın və insan haqlarının beşiyi hesab edən ölkənin qanunvericiləri bu cür beynəlxalq hüquqazidd addımlar atmazdılar.

Xatırladaq ki, bu, kongresmenlərin ölkəmizə qarşı ilk qərəzli deyil. Əvvəllər də, erməniperəst kongresmenlər Azərbaycanın əleyhinə müxtəlif layihələri icra etməyə çalışıblar. Məsələn, bir müddət öncə kongresmen Adam Şiff və 47 tərəfdarı dövlət katibi Antoni Blinkenə məktub yazaraq “Qarabağda kökü kəsilməkdə olan erməni irsi” barədə “narahatlıqlarını” bölüşmüşdülər. Bundan başqa, mayın 13-də isə ABŞ Konqresinin 26 nəfərlik heyəti (onların içərisində 100 nəfərlik Senatdan cəmi 3 senator, 435 nəfərlik Nümayəndələr Palatasından isə cəmi 23 nümayəndə var) ABŞ dövlət

katibi Antoni Blinkenə və ABŞ Prezidentinin baş müşaviri John Podes-taya məktubla müraciət edərək, Azərbaycanın COP29-a sədrliyini əsassız və absurd ittihamlarla qaramağa cəhd ediblər.

Əlbəttə ki, erməniperəst kongresmenlərin belə addımları ABŞ-in dövlət maraqlarına cavab vermir.

Hazırda rəsmi Vaşinqtonun Cənubi Qafqazda sülhün təmin olunmasına maraqlı olduğunu nəzərə alsaq, kongresmenlərin ölkəmizə qərəzli yanaşması Birləşmiş Ştatların Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması istiqamətindəki təşəbbüslərinə ciddi zərbə vurur. Məsələ ilə bağlı qəzətimizə açıqlama verən politoloq Rəhim Əliyev bildirib ki, ABŞ-in qanunvericilik orqanında Ermənistanla “dostluq qrupu” fəaliyyət göstərir və qrupun xeyli üzvü var. Bu qrup və erməni lobbisinin təsiri altında olan digər kongresmenlər Azərbaycanı qərəzli daim qərəz nümayiş etdirirlər. Həmsöhbətimiz xatırladıb ki, Qarabağda erməni separatizminin kökü kəsilməyə qədər Senat hər il Qarabağdakı qondarma rejimə maliyyə yardımı ayırırdı: “Həm Ermənistan, həm də separatçı rejimə pul dəstəyi göstərilir. Senatın həmin vəsaitin ermənilərə gəy humanitar məqsədlər, o cümlədən minatəmizləmə əməliyyatı üçün ayrıldığı bildirilirdi. Amma həmin vəsaitin xərclənməsinə nəzarət var idimi? Əlbəttə ki, yox.

Azərbaycan tərəfi həmişə bu məsələyə etirazını bildirib. Bu, ABŞ-lə Azərbaycan arasında strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinə zidd addımlar idi. Mühəribə bitdikdən sonra yenə erməniperəst mövqə sərgilənirsə, qəbulolunmaz haldır”. Politoloqun fikrincə, ABŞ kongresmenləri 30 il Azərbaycan torpaqlarını işğalda saxlayan Ermənistanı ciddi tənqid etməli, bu ölkəyə təzyiqlər göstərməlidir. Çünki işğal dövründə 20 faiz ərazilərimizdə hər şey məhv edilib. İşğal nəticəsində doğma yurdlarından məcburi köçkün düşən bir milyona qədər azər-

baycanlının evləri dağıdılıb. İndi dövlətimiz onları üçün ev və digər infrastrukturları tikir. Beynəlxalq ictimaiyyət, o cümlədən ABŞ Ermənistanı tərətdiyi bu vəhşiliklərə gərə məsuliyyətə cəlb etməlidir. Lakin humanizmdən danışan ABŞ-in kongresmenləri bu istiqamətdə heç bir addım atmır. “Əksinə, ABŞ

kongresmenləri könüllü surətdə Qarabağı tərk edən ermənilər üçün canfəşanlıq edir, gəy onların etnik təmizləməyə məcbur qaldıqlarını iddia edirlər. İşğaldan əziyyət çəkən Azərbaycana qarşı isə böhtan atırlar. Bunun adı riyakarlıq, ikiüzlülükdür. Məhz bu səbəblərdən ölkəmiz ədalətsizliklə üz-üzə qalıb”, - deyən R.Əliyev əlavə edib ki, hazırda ABŞ-in Paşinyan hakimiyyəti ilə isti əlaqələri mövcuddur. Tez-tez rəsmi şəxslərin bu ölkəyə səfəri də buna sübutdur. Məsələn, bu yaxınlarda ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə müavini Ceyms Obryanın başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti iki ölkə arasında “strateji dialoq” görüşü keçirmək üçün İrəvanda səfərdə oldu.

Hazırda isə ABŞ Konqresinin hər iki palatasının nümayəndə heyəti Ermənistanda səfərdədir. Nümayəndə heyətinə Respublikaçılar Partiyasından olan, ABŞ-in Mississipi ştatının senatoru, Helsink Komissiyasının üzvü, Senatın silahlı qüvvələr üzrə komitəsinin üzvü Rocer Uiker başçılıq edir. Nümayəndə heyətinə Cənubi Koreliadan respublikaçı, Nümayəndələr Palatasının üzvü, ABŞ Helsinki Komissiyasının sədri Co Uilson, Demokratlar Partiyasının təmsilçisi, Senatın beynəlxalq münasibətlər üzrə komitəsinin sədri Ben Kardin, Texasdan respublikaçı senator Con Kornin, respublikaçı, Alabamadan Nümayəndələr Palatasının üzvü Robert Aderxolt və başqa respublikaçı kongresmenlər daxildir. Onlar Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və digər rəsmi şəxslərlə görüşüblər. Politoloq hesab edir ki, kongresmenlərin bu səfəri də onların erməni maliyyəsi ilə çalışdığını təsdiqləyir. Ona görə də, Azərbaycana qarşı əsassız iddialar səsləndirirlər. Beynəlxalq hüququn və ədalətin Azərbaycanın tərəfində olduğunu deyən R.Əliyevin sözlərinə görə, kongresmenlərin hər hansı layihəsi ölkəmizin mövqeyinə təsir etməyəcək.

Seçki saxtakarlığı makronizmi xilas etməyəcək

Bir vaxtlar özünün qabaqcıl ənənələri ilə Avropada mayak kimi göstərilən Fransa hazırda tamamilə fərqli baxış bucağından diqqət çəkir. Etiraf olunur ki, Makron Fransanın tarixində ən uğursuz dövlət başçısıdır və makronizm bu ölkəni sözün əsl mənasında dərin quyunun dibinə salıb. Belə bir qənaətin formalaşmasına isə Yelisey Sarayının həm xarici, həm də daxili siyasətdə üzlaşdığı fiasco səbəb olub. Hazırda ölkə bir növ təlatümlər sınağına cəkilir. Son günlərdə isə rəsmi Paris həm də seçki bəhranı ilə üzlaşıb.

200-dən çox namizəd seçki marafonunu niyə tərk edib?

Bu günlərdə Fransa mətbuatında verilən məlumatlara görə, növbədənəkar parlament seçkilərinin ikinci turuna keçən iddialılardan 218-i öz namizədliyini geri götürüb. O cümlədən solçu “Yeni Xalq Cəbhəsi”dən 121, “Respublika uğrunda Birlik” prezident koalisiyasından 60 və digər partiyaların bir neçə namizədi ikinci turda iştirakdan imtina ediblər.

Fransa qanunvericiliyinə görə, birinci turda qalib gəlmək üçün namizədlər 50 faizdən çox səs toplanmalı və səslərin sayı dairə üzrə qeydə alınan seçicilərin ümumi sayının ən az 25 faizini təşkil etməlidir. Əli faizlik bəyəri keçə bilməyən namizədlər seçkilərin iyulun 7-nə planlaşdırılan ikinci turunda iştirak etməli olacaqlar.

Sual yaranır: Bəs seçkilərin həlledici ikinci turuna sayılı günlər qaldığı bir əvəfdə 200-dən çox iddialı niyə öz namizədliklərini geri götürərək seçki marafonundan çıxıblar? Analitiklər bunun iddialıların öz istəkləri ilə baş vermədiyi qənaətinə önə çəkirlər. Həqiqətən də, yüzlərlə iddialının onlar üçün açılan şans pəncərəsini əvvəlcədən bağlamaları inandırıcı görünür. Analitiklər bunun daha çox dərəcədə Yelisey Sarayının siyasi texnologiyası olduğu fikrində israr edirlər. Bununla bağlı şübhələri həm də hakim komandanın üzvlərinin veridkləri açıqlamalar gücləndirir. Fransanın baş naziri Qabriel Attal daha əvvəl bildirib ki, “Birgə Respublika Namini” prezident koalisiyasının 60-a yaxın namizədi parlament seçkilərinin ikinci turunda səslərin solçulara vermək və sağçıların qələbəsinin qarşısını almaq üçün yarışdan kənaraşıdırılacaq. Makron komandasının önəmli fiqurunun bu açıqlaması sirlər pərdəsini açır, namizədlərin hansı səbəbdən seçki marafo-

nundan geri çəkilmələrinə aydınlıq gətirir.

İkinci tur əvəfəsində saxtakarlığa əl atılması da səbəbsiz deyil. Məsələ burasındadır ki, bu günlərdə Fransada Milli Assambleyaya (parlamentin aşağı palatası) keçirilən seçkilərin birinci turunda sağçı “Milli birlik” partiyası və onunla müttəfiq qüvvələr 33,4 faiz səs toplayaraq qalib gəlib.

Bu barədə Fransa Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Məlumatla görə, seçkilərdə ikinci yeri 27,98 faizlə solçu “Yeni Xalq Cəbhəsi” koalisiyası, üçüncü yeri 20,76 faiz səsle Makronun koalisiyası, dördüncü yeri isə 6,56 faiz səsle respublikaçılar tutub. Digər siyasi qüvvələr isə seçicilərin yalnız 3,67 faizinin etimadını qazanıb.

Seçkilərin birinci turunun nəticələrinə görə, “Milli birlik” parlamentdə 39 deputatla, “Yeni Xalq Cəbhəsi” 32 deputatla, Makronun koalisiyası cəmi iki deputatla, respublikaçılar bir deputatla, digər partiyalar isə iki deputatla təmsil olunacaqlar.

Fransa Milli Assambleyası 577 deputatdan təşkil olunur. Parlamentdə çoxluğu əldə etmək istəyən partiya 289 mandat kifayət edir. Bundan əvvəlki seçkilərdə Makronun koalisiyasını Milli Assambleyada cəmi 250 deputat təmsil edirdi. Buna görə də

bu və ya digər qanunun qəbulu zamanı koalisiya dəstək üçün digər partiyaların təmsilçilərinin səsini almaq üçün dərindən-qabıqdən çıxmağa, hətta hansısa sövdələşmələrə gətmək məcburiyyətində qalırdı.

Bax elə indiki məqamda Yelisey Sarayının qərəzli siyasi texnologiyasını işə salması da Milli Assambleyaya seçkilərin birinci turunun Makron üçün uğursuz olan nəticələri ilə bağlıdır. Aparılan rey sorğula-

rında ikinci turda Makronun qurduğu koalisiyanın daha acınacaqlı məğlubiyyətə uğrayacağı təsdiqlənir. Bu gün Fransada sağçıların üstün mövqeyə çıxmasını əsas baskarı da elə Makronun özüdür. Məhz onun yürütdüyü siyasət hakim elitaya inamı sarsıdıb. Yol verilən boşluqlar ölkə boyunca radikalizmin, İslamofobiyanın, irqçiliyin önə çıxmasına imkan verib. Buna görə də Makron seçkilərdə uğursuzluq zolağına düşməsinin əsas səbəbini özündə axtarmalı, buna görə heç kimi günahlandırmamalıdır.

**Makron üçün sonrakı
peşimançılığın faydası yoxdur**

Seçkilərin ikinci turunda məğlubiyyət Fransada Makron erasının sonunu gətirəcək. Düzdür, ölkə qanunvericiliyinə görə Makron istefaya gətmədən növbəti seçkilərə qədər vəzifəsinin icrasını davam etdirə bilər. Ancaq bu, yalnız nəzəri cəhətdən mümkündür. Hakim komandanın yeni formalaşacaq parlamentdə zəruri səs çoxluğuna nail olması mümkünsüz görünür. Bu isə praktiki müstəvidə Makronun istefasını zərurətə çevirəcək. Onu da vurğulayaq ki, birinci turda daha çox sayda səs toplayan “Milli Birlik” partiyasının lideri Marin Le Pen artıq hakimiyyət iddialarını gizlətmir. O, dövlət idarə etməyin məhz onun partiyasının haqqı olduğunu anonsunu verib. Mari Le Pen partiyasının Fransada hakimiyyəti ələ almağa hazır olduğunu bildirib. Proqnozların bu tərdə irəliləməsinin fərqində olan Makron ikinci turdan əvvəl vəziyyəti öz xeyrinə dəyişmək qərarına gəlib və qərəzli texnologiyanın işə salınmasına göstərişlərini verib.

Yelisey Sarayının məkrli texnologiyası da makronizmi xilas edə bilməyəcək. Seçkilərdəki məğlubiyyət xalqın Makron komandasına inamsızlığını, bütövlükdə, makronizmin iflasının göstəricisidir. Makron indiyədək baş verənlərdən nəticə çıxartmalı idi. Makronizmin iflasının əlamətləri “Sarı jiletli”in üşyanında, fermerlərin ölkəni bürüyən pe-

yin inqilabında, iqtisadiyyatın geriləməsində, pensiya islahatlarına qarşı başlanan etirazlarda görünürdü.

Makronun müstəmləkə siyasətini sərtləşdirməsi Afrikada, doni-zayırı ərazilərdə Fransaya qarşı nifrəti pik həddə çatdırıb, ölkə sərvətlərini taladığı ərazilərdə mövcudluğunu sürətlə itirməkdədir. Artıq Avropa İttifaqı daxilində də Fransanın diktələri eşidilmir və rəsmi Parisin hegemonluq iddiaları təpkilərlə qarşılanır. Makronizm, həmçinin Fransanın Cənubi Qafqaz siyasətinin sonunu gətirib. Bütün bunlar iflasın əlamətləridir, Makron! Mənfur seçki saxtakarlığı ilə bu dalğanı dayandırmıq, səlın qarşısını almaq sadəcə, mümkün deyil.

Xatırladaq ki, Makron üçün pis ssenari daha əvvəl keçirilən Luboviyotla başlayıb. Fransada iyunun 9-da Avropa Parlamentinə keçirilən seçkilərdə sağçı “Milli birlik” partiyası 31,36 faiz səs toplayaraq Makron koalisiyasını iki dəfədən çox üstələyib. Partiyasının Avropa seçkilərində iflasından sonra Makron parlamentin aşağı palatasını buraxaraq növbədənəkar seçkilər elan etdi. Bu qərar əslində, Makronun revans cəhdi idi. O, ümid edirdi ki, daxili seçkilərdə koalisiya qalib gələcək və bununla da sağçıların Avropa Parlamentinə seçkilərdəki qələbəsinə kölgə salmaq mümkün olacaq. Ancaq Milli Assambleyaya səs seçkilər bir daha təsdiqlədi ki, Makron qənaətinə yanılıb. İndi o, parlamentin aşağı palatasını buraxmasının və Milli Assambleyaya növbədənəkar seçkilər təyin etməsinin peşimançılığını çəkir. Ancaq sonrakı peşimançılığın nə faydası var?

Mübariz FEYİZLİ

Anar: Ədəbiyyat olmasa, dil də olmayacaq

əvvəli ötən sayımızda

- Deputatların dilini-ağzını bağlamaq məsələsi deyildə, lap M.F.Axundzadə yada düşür, yenə aktualdı. Çətin 90-cı illərdən danışdınız. O zaman bir ruh düşkünlüyü yaranırdı: yəni xalqın yazıçısı və onun millətinin başına gətirilmiş faciələr. Amma, eyni zamanda da, ayaqda olmalısən, hətta bu dediyiniz məişət məsələlərini də həll etməlisən. Yazıçı kimi bunun öhdəsindən necə gəlirdiniz?

- Nə deyim, vallah. Allaha inanıram, ona görə də Allahın köməkliliyiylə öhdəsindən gəlirdim. Azərbaycanda o vaxt dərəbəylik idi. Mən heç kəsin arxasınca danışmaq istəmirəm, amma göz qabağındaydı da hər şey. O hadisələrin nətiçəsində biz 8 rayonu itirdik, iyirmi faiz torpaqlarımız işğal olundu və Şuşa kimi alınmaz qala əldən getdi. İndi deyirlər ki, onda demokratiya var idi. Görünür, elə demokratiya zərərli imiş Azərbaycana. Ancaq Heydər Əliyev hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra bütün bunlar yavaş-yavaş çözüldü. Heydər Əliyev rəhmətliyin ömrü çatmadı ki, Qarabağın azad olunmasını görsün. Bunu da onun oğlu elədi və dedi ki, ata vəsiyyətini yerinə yetirdim. Sanki bir möcüzə baş verdi, mən həmişə bunu deyirəm. Mən bilir-dim ki, Qarabağ gec-tez azad olunacaq. Amma bilmirdim ki, onu görə biləcəyəm, yoxsa, yox. Və görməyimi görə çox xoşbəxtəm. Şuşaya beşinci-altıncı dəfədir gedirəm.

- Bəli, növbəti dəfə “Xarı Bülbül” festivalında iştirak etdiniz. 1991-ci ildə, Azərbaycanın müstəqillik aktı hələ qəbul olunmamışdan da əvvəl, iyun ayında Yazıçılar Birliyinin müstəqillik illərində ilk qurultayı oldu və o qurultay, hətta bir film ssenarisinə çevrilə biləcək səviyyədə maraqlı hadisələrlə doluydu. Heydər Əliyevi da dəvət etmişdiniz həmin qurultaya.

- Deməli, o qurultayda Sabir Rüstəmxanlı məruzə elədi, siyasi vəziyyət haqqında. Siyasi məruzəydi o vaxt, çünki o, müxəlifətdəydi o zaman. Sonra İsa Qəmbər çıxış elədi. Düzdür, onun çıxışı yazıçılara tövsiyə xarakterliydi, amma hər halda çıxış elədi. Əsas odur ki, Heydər Əliyevi biz dəvət elədik. Partiya funksionerləri bir az təəcüblü qalmışdı ki, birdən o, çıxış eləyər. Dedim, yox, çıxış etməyəcək, amma onu dəvət etməmək bizim borcumuzdur. Çünki indiye qədər bizim bütün qurultaylarımızda iştirak edib. Beləliklə, biz dəvət elədik, sağ olsun, o da dəvətimizi qəbul edib gəldi. Bu, IX qurultayda idi. Ən qəribəsi də odur ki, orda çıxış edənlərin hamısı deyirdi ki, biz SSRİ-dən çıxmalyıq, SSRİ Yazıçılar Birliyindən də çıxmalyıq. Biz də razılaşdıq, deyirdik, çox yaxşı. Amma sonra Moskvada qurultay olmalıydı, axı o vaxt, bu qurultaya nümayəndə seçiləndə bir dava qalxdı ki, gəl, görəsən. Bəs mən niyə yoxam orda? Deyirdik, bəs deyirdiniz əlaqəni kəsək? İndi niyə “o, var, niyə mən yoxam” davası edirsiz?

- Bilirsiniz, sizin hansı əsəriniz yadıma düşdü? “İlin fəsilələri və yaxud qovluğun içindəkilər”...

- Kim ki, seçilmədi, başladı ki, yox, niyə mən seçilmədim? Sonra nə qurultay oldu, nə də biz getmədik qurultaya. Moskvada “Literaturnaya gazeta”da məqalə çıxmışdı ki, bəziləri gəldilər, bəziləri gəlmədilər. Azərbaycan yazıçıları isə ümumiyyətlə ignor etdilər, gəlmirik də demədilər, ümumiyyətlə isə gəlmədilər. Ondan bir il sonra da İttifaq dağıldı.

- Anar müəllim, o illərə nəzər salanda, hətta dərgilərin tarixçəsinə baxanda görürük ki, o çətin 90-cı illərdə elə vaxtlar olub ki, dərgilərimiz ildə bir nömrə ilə çıxa biliblər. Elə illər də olub ki, heç çıxa bilməyiblər. Çıxan dərgilər də sizin şəxsi nüfuzunuz, əlaqələriniz hesabına işıq üzü görürdü. O dövrdə dərgilərin çıxmaması çox böyük bir problem idi və siz özünü də onu dəfələrlə demisiniz ki, məhz Heydər Əliyevin sayəsində dərgilər, eləcə də Yazıçılar Birliyi dövlət büdcəsinə salındı. Heydər Əliyevin yazıçılara və Yazıçılar Birliyinə münasibətindən, 91-ci ildəki qurultayda iştirakından danışdınız. 6 ildən sonra, 97-ci ildə də o, artıq ölkə prezidenti kimi gəlib qurultaya iştirak elədi və bütün o sovet dövründəki maraqlı faktları da dilə gətirdi. Necə qurulmuşdu Heydər Əliyevlə Yazıçılar Birliyinin münasibətləri?

- Açıqı, mən heç bilmirəm başqa bir dövlət xadimi varmı ki, bu qədər ədəbiyyata maraqlı olsun, bu qədər ədəbiyyatla yaşasın, bu qədər ədəbiyyata yaxın olsun. Təbii ki, dövlət başçıları siyasət naminə görə, məsələn, din adamlarıyla da, yazıçılarla da dil tapsınlar. Ulu Öndərin isə yazıçılara münasibəti ürəkdən gəlirdi. Çünki cavanlıqdan teatrla bağlı olub, cavanlıqdan Azərbaycan ədəbiyyatını oxuyub, dərin mütaliəsi olub.

- Hətta səhnədə aktyor kimi də təcrübəsi olmuşdu.

- Bəli, aktyor kimi də çıxış edib. Həm də çox oxuyub, əksər yazıçıların əsərlərini mütaliə etmişdi. Hamısını bilirdi, tanıyırdı. Bilirdi ki, yazıçılar nüfuzlu adamlardı, söz deyə bilərlər, camaata təsir edə bilərlər. Siyasətçi kimi də bunu bilirdi, amma siyasətçidən də çox, insan kimi Yazıçılar Birliyinə bağlı idi. Və təbii ki, o, ikinci dəfə hakimiyyətə gələndə birinci görüşündə elə ən çox mən danışdım orda. Hətta dedi ki, sən moruza elədin burda, çıxış etmədin. Çox prinsipial məsələlər vardı. Hələ prezident seçilməmişdi, birinci görüşü akademikanın binasında ziyahlarla oldu. Elə orda dedim o büdcə məsələsini, filan... Dərhal, hakimiyyətə gələn kimi Yazıçılar Birliyinin özünü də, dörd jurnalı və bir qəzeti də büdcəyə daxil elədi. Bununla da Birliyi xilas elədi. Mən sözləşli demirəm. Deyirəm ki, bizim jurnallar olmasa, ədəbiyyat olmayacaq. Çünki elə bir dövrdə yaşayırdı ki, kimin pulu var, gedib kitabını çap elətdirə bilər. Baxaq, görək o, yazıçıdır mı? Düzdür, onların da arasında yazıçılar var. Ancaq bu da var ki, hər pullu adam gedib öz cizmaqarasını çap elətdirə bilər. Amma yazıçılar jurnallarda, qəzetlərdə ədəbi meyarlarla çap olunur, ədəbi meyarlar orda qorunur. Ona görə də Yazıçılar Birliyi olmasa, onun ədəbi orqanları olmasa, ədəbiyyat da olmayacaq. Ədəbiyyat olmasa, dil də olmayacaq. Çünki dili əsasən, ədəbiyyat yaşadır. İndi deyirlər ki, Yazıçılar Birliyi lazım deyil, özü də bu söhbətlərin arxasında bilirsən, nə durur? Mən sənə açıqgım deyirəm, o binanı ələ keçirtmək istəyirlər. Şəhərin yaxşı yerindədir axı... Lap Yazıçılar Birliyi təşkilat kimi qalsa da, bəzələrinin imkanları olsa, deyərələr ki, gedin, Badamdarda iki otaq verək və yaxud Dərnəgildə, filan. Burda isə biz mehmanxana, dükən, ya bank düzəldəcəyik.

- Çox maraqlı bir məqamə gəlib çatdıq, mən onu dəfələrlə sizdən soruşmaq istəmişəm. Bəlkə, elə fürsət indidir. İndi “Qobustan” dərgisində də ən müxtəlif peşə sahiblərinin, yəni öz sənətində söz sahibi olan müxtəlif insanların sizə təbrikləri yayımlanıb. Və o təbriklərin böyük əksəriyyətində əsas vurğu bunun üzərindədi ki, Anar müəllim Yazıçılar Birliyini qorudu, saxladı. Mən istəyirəm ki, bunun bir öyayini, əsasını deyəsiniz. Nədən ibarət idi Yazıçılar Birliyini qoruyub saxlamaq?

- Yazıçılar İttifaqını qorumaq ondan ibarət idi ki, ona qarşı təhlükə vardı. Mən yenə deyirəm ki, Heydər Əliyev hakimiyyətə gələndən və İlham Əliyev prezident olandan sonra, artıq Yazıçılar Birliyinə qarşı elə bir təhlükə yoxdu. Düzdür, yenə də danışarl ki, nəyə lazımdı, filan. Onlar hamısı boş söhbətdi... Amma onlar hakimiyyətə gələndə qədər bu, real ola bilirdi. Bəzi idarələrə avtomatla girirdilər ki, sən çıx get burdan! Hətta indi bir yazıçımız rəhmətliyin xatirələri var, orda deyir ki, mənə devirmək istəyənlər deyirləmiş ki, avtomatla gəlib Anarı devirəcəyik. Gəlmədilər, avtomatla, ona cəsarət etmədilər. Amma belə bir fikirləri vardı.

- Avtomatla üstünüyə gəlmək istəyənlər bir də ermənilər idi?

- Ermənilər yazırdılar ki, Anarı öldürəcəyik. Amma pisi odur ki, bizimkilərin bəziləri, necə deyərələr, onlara səs-səssə verirlər. Bilavasitə əlaqələri olmasa da, ruhan yaxındılar bir-birinə. Yəni Yazıçılar Birliyinə olan nifrətdə yaxındılar. Bax, o dövrdə Yazıçılar Birliyi doğrudan da, ləğv oluna bilirdi, hələ o sovet vaxtlarıydı, müstəqillik təzə-təzə yaranırdı. Yox, heç sovet vaxtı da deyildi... Artıq müstəqil idik. Çünki səfirlik vaxtı idi... Bakının bir meri ingilis səfirini gətirmişdi Yazıçılar Birliyinə. Düzdü, o vaxt mən orda olmamışam, mən ya Bakıda deyildim, ya da o gün işdə deyildim. İngilis səfirini gətirib ki, bəyənirsiniz buranı? Deyirdilər, buranı biz səfirliyə verəcəyik. Sonra Yusiflə mən İsa Qəmbərin vaxtında şərt şərtlə, qəti etiraz elədik.

Dedilər, yox, elə bir fikrimiz yoxdu. Yəni belə şeylər də vardı. Əsas dediyim kimi, gözlərini bənaya dikmişdilər ədəbiyyatdan kənar olan adamlar. Ədəbiyyatın içində olan adamlar isə, təbii ki, vəzifə davası edirdilər. “Niyə mən olmayım?” davası...

- Bəs, bunlar sizə mövzu verdimi? Ümumiyyətlə, Yazıçılar Birliyindəki bütün bu fəaliyyətiniz sizə bədii əsərlər üçün mövzu verdimi?

- Mənim bir yaxşı tədqiqatçım var: Pərvin xanım! O bilir ki, mənim bu mövzuda bir çox əsərim var. (gülür)

- Məsələn, birini indi siz danışanda mən dedim ki, “İlin fəsilələri, yaxud, qovluğun içindəkilər” əsərinizin əsas qəhrəmanları elə o dağılmış Sovet İttifaqının insanlarıdır. Sonra “Yay gecəsinin rəyası” əsərindəki xarakterlər... Amma burda bir kədərli tarixçə də var. Qarabağın məcburi köçkün düşənlərin yamınızda gəlmələri və o dəhşətli hadisələr, Xocalı faciəsini danışmaqları ki, onlar da sizin əsərlərinizdə öz əksini tapıb. Bir müsahibəniz də yadımdadır: 50 illiyinizdə müsahibə vermişdiniz və demişdiniz ki, mənə bədii yaradıcılığmdan ayrı sahib bu sədr vəzifəsi. İndi necə fikirləşirsiniz ötən illərə baxanda?

- Müəyyən mənada yenə də elədir. Çünki mən bu işə o qədər vaxt sərf eləyirəm ki, yaradıcılığa ayırmalı vaxtım az qalır. Amma sən mənim yaradıcılığma yaxşı bələdsən. Bilirsən ki, mən yazıram, yenə də yazıram, həm də müxtəlif janrlarda yazıram. Bədii əsərlər də, publisist əsərlər də qələmə alıram. Düzdü, son illər daha çox publisist əsərlər yazıram, amma yenə də son illərdə pyeslərim, ssenarilərim, nəsr əsərlərim də var. Yəni heç bir zaman bədii ədəbiyyatdan ayrılmamışam.

- Böyük qələbəmizdən, 44 günlük zəfərimizdən sonrakı dövr iki böyük kitab çap olundu, Heydər Əliyevin yüz illiyinə “Əbədi ömrün yüz ili”, bir də zəfərə həsr olunmuş “Qarabağ dastanı - 30 ilin həsrəti, 44 günün zəfəri”. Bu kitabın bilavasitə ideya müəllifi də, onun toplayanı da, müəyyən konsepsiyasını quran da siz oldunuz. Bu cür kitabların əhəmiyyəti nədir, Anar müəllim? Ümumiyyətlə, necə yazılmalıdır zəfərimiz?

- İndiki dövrdə bəzən tələb edirlər ki, zəfərimiz haqqında görək böyük romanlar çıxsın, geniş həcmli poemalar yazılsın... Bunlar da olacaq, amma bir az sonra olacaq. Amma indi, xüsusilə, mən özümü cavanlara tutub deyirəm, indi faktologiya lazımdı. Hələ ki, Allah onlara ömür versin, qazılırimiz, müharibə iş-tirəçilərimiz sağdı, özü də çoxu cavanıdır. Hələ onlar uzun illər yaşayacaqlar. Amma sonralar yaddaş bir az korşala bilər. On ildən sonra hadisələri ayrı cür xatırlayacaqlar. Amma indi, isti-isti bu adamlarla, bu qaçqınlarla ki, nə səraitdə qaçıblar, görüşlər keçirmək, bunların dilindən yazmaq lazımdı. Ermənilər yalan-gerçək, hər şeyi faktlaşdırırlar. Biz bu işdə geri qalırıq. Ona görə, məsələn, bədii film bəlkə gələcəkdə çəkiləcək, amma indi sənəddi filmlər çəkilməli idi. O kadrlar ki, hələ durur, rəhmətlik Çingiz Mustafayevin çəkdiyi kadrlar, başqa kadrlar, filan... Bunları toplayıb xüsusilə, film vasitəsilə dünyaya daha asan çatdırmaq olar. Məsələn, Leninqrad blokadası haqqında çox illər sonra yazıldı, amma çox illər sonra yazıldıqı üçün nə qədər əziyyət çəkdi. Gedib o adamları tapmaq, axtarmaq ki, kim qalıb o dövrdən... Vaxtında bunu eləsəydilər, daha da təsirli ola bilərdi.

- Siz janr olaraq kinonu dediniz, Anar müəllim. Kino daha tez dünyaya çıxmaq üçün bir üsuldu, daha tez tanıla bilən janrdı. Bəs yazılı mətn olaraq, sizcə, hansı janrda daha çox yazılmalıdı əsərlər?

- Məncə, publisist janrda. Oçerklər, essələr, faktiki şeylər, sənədli əsərlər. Bax, bunlar daha vacibdi. Bunlara daha çox inanıram mən. Doğrudur, bədii toxəyyüldə olmalıdır, əsərlərdə, poemalarda, şeirlərdə, filan. Amma ilk etapda mənə elə gəlir ki, sənədli əsərlərin əhəmiyyəti daha böyükdü.

- Elə Yazıçılar Birliyinin nəşri olan “Qarabağ dastanı” kitabı xeyli dərəcədə bir salnamə oldu...

- Mən orda dedim ki, işğal olunmuş rayonlardan olan yazıçılar hərəsi öz ra-

yonundan yazsın, çünki o yerləri daha yaxşı bilir. Təxminən elə ona əməl elədik, kitab elə tərtib olunub. Təbii ki, mən qarabağlı deyiləm, amma mənim də Şuşa haqqında yazıları var orda.

- Sizin 80-ci illərdə yazdığınız “Qarabağ şikəstəsi” əslində irihəcmli bir esse idi. Yəni ona publisistik məqalə də demək olmaz, yarı bədii, yarı sənədli bir yol qeydləri kimi idi. Amma o illərdə artıq bir təhlükə var idi və bu sizin üsyanınız idi.

- Mən bu şeyi dedim, 23 saatlıq antiterror əməliyyatından sonra mənim birinci reaksiyam bu oldu ki, 44 günlük müharibədə biz 30 il işğal altında olan rayonlarımızı xilas elədik, amma 23 saatlıq antiterror əməliyyatında 200 ilin problemini həll elədik. Daha doğrusu, prezidentimiz həll elədi. Nə cür elədi bunu, nə cür möcüzə baş verdi ki, xaricdə bu qədər düşməni qüvvələri ola-ola bunu edə bildi. Doğrudan da, bu bir möcüzədi. Görünür, iradəsiylə, ağılla, təşəbbüsüylə bunu bacardı. Niyə deyirəm 200 il? Çünki Türkmənçay və Güllüstan müqavilələrindən sonra erməniləri ora köçürtdülər. Düzdür, əvvəldən də ermənilər yaşayıb orda. Elə demək olmaz ki, heç vaxt olmayıblar. Olublar onlar. Amma bu qədər olmayıblar. Özləri də Marağadan köçürülən ermənilərə abidə qoymuşdılar. Doğrudur, sonralar qorxub sökdülər.

Türkiyədən, əsasən də, İrandan gələndən sonra onlar başladılar özlərini qonaq kimi yox, ev yiyəsi kimi aparmağa, azərbaycanlıları sıxışdırmağa. O faktı bilirsən. Atamın şeiri də var o barədə. 3 nəfər azərbaycanlıya Stepanakertdə hökm kəmişdilər. Həbsə aparanda məşini yandırmışdılar, onlar diri-diri yandırmışdılar maşının içində. Elə faktlar da olurdu. Sonra yazırdılar ki, Babək haqqında niyə film çəkirsiz, Qaçaq Nəbi haqqında niyə çəkirsiz? Moskvaya da noslar yazırdılar. Həmin o Sero Xanzadəni atamdan nə qədər danoslar yazıb Moskvaya. Yəni hər şeyə onlar qulp qoyurdular. İstəyirdilər ki, tariximizi onların istədiyi kimi yazaq. Yazaq ki, bizim qəhrəmanımız guya Şaumyan olub, türklər isə bura işğalçı kimi gəliblər. Nuru Paşa bizim düşmənimizdi, Şaumyan dostumuzdur. Təəssüf ki, bizim tarixçilər də yazırdılar da bunu.

- Hətta dərsliklərə salırdılar. - İndi də heç kəs boynuna almır ki, vaxtiylə səhv eləmişəm. Əksinə, yazıçıları axtarırlar ki, bu partiyadan yazıb, bu Stalindən yazıb, bu Lenindən yazıb. Yazıblar, təhrif etməyiblər ki, tarixi? Siz isə təhrif etməsiz. Boynunuza alın bunu, etiraf eləyin. İndi o nəslin tarixçiləri gedib, gənc nəslin tarixçiləri daha obyektiv qiymət verirlər. Bütün Sovet Respublikalarında millətçilik təqib olunur. Birçə Ermənistandan başqa. Ermənistan da millətçilik türklərə qarşıdır. Bu da Sovet İttifaqının xeyrinə idi. Bu rus-türk düşmənciliyi gəlib sovet dövrünə də çıxmışdı. Nə qədər beynəlmilətçilikdən, dünya xalqlarının proletar birliyindən danışsalar da, türk nifrəti həmişə sovet siyasətinin mərkəzində olub. Bu nifrətin də ən yaxşı ifadəçisi erməni millətçiləri idi. Ona görə onlara meydan verirdi. Bu 23 saatlıq antiterror əməliyyatında məsələ həll olundu. Çıxıb getdilər, özü də necə çıxıb getdilər? Birinin də burnu qanamadı. Əgər orda on nəfər ölsəydi, 100 il yazacaqdılar ki, soyqırımı oldu, milyon adam qırıldı. Görürsüz də, İsrail kimi hazırılıqlı bir dövlət nə qədər mülki əhalini qırır orda. Ermənilər özləri, Sarkisyanın da boynuna aldıqı kimi, Xocalı faciəsini törətdi. Deyir, biz sübut elədik ki, biz dinc əhaliyə də divan tuta bilərik. Amma biz heç kəsə divan tutmadıq.

- Yeni bir “Qarabağ şikəstəsi” yazmaq istəyirsiniz? Qeyd etdiniz ki, artıq zəfərimizdən sonra beşinci dəfə getmisiniz Şuşaya. Yeni bir məqalənin, yazının əslində, vaxtı çatıb.

- Şuşa haqqında əslində qısa bir ya-

zım da çıxıb, şeirim də var. Gələcəkdə baxarıq. Qarabağ mövzusu Azərbaycanın çox mühüm mövzusudur. Qarabağın tarixindən, bax, elə o Qarabağın Pənəh xanından tutmuş, İbrahim xana qədər yazmaq lazımdır. Məsələn, Şekspirin xronikalı var: IV Genrix, V Genrix, Riçard, filan. Hətta bizdə o biri xanları da qataraq, yaratmaq olar. Amma bunun üçün Şekspir lazımdı. Şekspir Yazıçılar Birliyində yoxdu. (gülür)

- Bəzi məsələləri dediniz artıq. Amma hər halda ümumiləşdirmək istəyirəm bu mövzunu ki, Yazıçılar Birliyinin yaxın üç ilə aid hansı planları var?

- Ən yaxın plan 90 illiyimizi qeyd etməkdir. Bayramdı da 90 illik... Amma bu bayram bizim üçün müsibətdir. Çünki bu bayramla əlaqədar hamı gəlir ki, mənə bir şey ver. Hamıya da fəxri ad vermək mümkün deyil, axı. İki min Yazıçılar Birliyi üzvünün hamısı Xalq yazıçısı ola bilməz, hamısı Xalq şairi ola bilməz. Hamısı Əməkdar İncəsənət xadimi olmaq, orden, medal almaq istəyir. Bu, mümkün deyil. Bəşinə verirsən, on beşi inciyir. On beşi alır, əllisi inciyir. Ona görə də bu bayram bizim üçün məşəq-qətdi. Həm bayramdı, həm də əziyyətdir. Bilirsən ki, bu işin içindən necə çıxasan? Amma hər halda, qeyd etməliyəm. 90 il balaca rəqəm deyil. Yəqin mənmin bayram edəcəyimi sonuncu bayramdı. Yazıçılar Birliyinin 100 illiyini mən çətin qalıam. Amma 90 illiyini qeyd edə-cəyik.

- Allah sizə ömür versin, Anar müəllim.

- Görülməli xeyli işə cari işlər var. Yenə də çalışacağıq ki, yeni əsərlərin müzakirələrini keçirək, yazıçıların yubileylərini qeyd edək. Dəyirmi masalar təşkil edək. Birini elədik, Seyran Səxavətin dil haqqında məruzəsi oldu. Birini də indi sən eləyəcəksən, dərsliklər haqqında. Belə cari işlər olacaq və davam edəcək.

- Bəs sizin yaradıcılığınızdan nə gözləsin oxucularınız? Hal-hazırda bir neçə kitabınız çapa hazırlanı...

- Mənim demək olar ki, hazır 5-6 kitabım var. İndi onları çap etmək lazımdır. Söhbət ancaq onların çapından gedə bilər.

- Anar müəllim, təbrik edirəm sizi. 90 yaşlı Yazıçılar Birliyinin son illərdə var olması, bu qədər nüfuzlu qalması, bu qədər söz sahibi olması əlbəttə ki, xeyli dərəcədə sizin adınızla, sizin zəhmətinizlə bağlıdır. Birliyin yükü sizin çiyinizdədir. Arzu edirəm ki, uzun-uzun illər yaşayasız, Yazıçılar Birliyinin 100 illiyini də qeyd eləyəsiz, inşallah. Və əlbəttə ki, ən böyük arzunuz odur ki, yeni-yeni əsərlərinizlə sevindirəsiniz bizi.

- Çox sağ olun. Mənim də ümidim sizin kimi gənclərədir ki, gələcəkdə Yazıçılar Birliyini yaşadacaqsınız.

P.S. “Qobustan” - 55
Bu yaxınlarda “Qobustan”ın 55 yaşı tamam olur. Mənim vaxtımda “Qobustan” da cavan idi, mən də o yarananda mənim 29 yaşım var idi. 17 il mən “Qobustan”ın baş redaktoru olmuşam. “Qobustan” mənim gəncliyim, “Qobustan” mənim bələm, çünki dərindən əsasını mən qoydum, oranın ilk baş redaktoru mən idim və çalışdım ki, bu dərgi digərlərindən fərqlənsin, bir az başqa cür olsun. Geniş dünyaya daha çox açılsın, dünyanı daha çox görsün. Məndən sonra da bu dərgi eyni səviyyədə davam edib. Məndən sonra Fikrət Qoca, sonra Ələkbər Salahzadə, sonra isə Vaqif Əliyev. Bunların hamısının “Qobustan”da böyük xidmətləri olub. Son zamanlar isə bizim gənc, çox istedadlı Pərvin xanım bu dərgini demək olar ki, təzədən dirçəldir, onu tamam yeni, maraqlı bir şəkildə təqdim edir. Məncə, “Qobustan” yenidən cavanlaşır. “Qobustan”a əbədi cavanlıq, əbədi gənclik arzu edirik.
“Ədəbiyyat qəzeti”

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmətbuatyayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türküstan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Beynəlxalq Əsir Delfinlər Günüdür

Dünya faunasının “ən zəkali”ları...

Yeganə BAYRAMOVA

Bu özəmətli dəniz məməliləri uzun müddət əyləncə və qida sənayesinin diqqət mərkəzində olub. Dünyada 40-dan çox növləri var. Cəld və sürətlə üzən delfinlər inkişaf etmiş səs signalizasiyasına və bu siqnalı qəbul etmə sistemlərinə malikdir. Alimlər müəyyən ediblər ki, delfinlərin bir-biri ilə ünsiyyət qurmaı üçün 14 minə qədər səs signalından ibarət “lüğət ehtiyatları” var. Onların əhliləşdirilməsinə 8 ay vaxt lazım olur.

Delfinlər insanı çox tez başa düşmək qabiliyyətinə malikdir. Belə ki, hovuzlarda bəslənən bu məməlilər az bir zamanda niyədən səliqə ilə balıq götürüb yeməyi, yanan şamı

söndürməyi, voleybol oynamağı öyrənirlər. Ona görə də onlar dünya faunasının “ən zəkali”ları sırasındadırlar.

Artıq 15 ildir ki, hər il iyulun 4-ü Beynəlxalq Əsir Delfinlər Günü kimi qeyd edilir. Bu gün Avropa Heyvan Rifahı Qrupu İttifaqı tərəfindən keçirilən kampaniya çərçivəsində qeyd edilməyə başlanılıb.

Pərdə arxasındakı reallıq...

“SeaWorld” kimi məşhur dəniz parklarından tutmuş bütün dünyada kiçik delfinariumlara qədər delfinlər uzun illərlə tamaşaçıları valeh edərək əyləncə aspektinə çevriliblər. Ancaq pərdə arxasındakı reallıq acınacaqlıdır. Bu ağıllı dəniz məməliləri təbii davranışlarından və sosial quruluşlarından məhrum olaraq

çox vaxt əsirlikdə əziyyət çəkirlər.

Əsirlik ömürlərini 5-6 dəfə azaldır

Dəniz məməlilərinin okeanarium və delfinarilərdə saxlanması da mənfi tərəfi var. Delfinlər təbiətdə gün ərzində 100 km-dən çox məsafə qət edirlər və 200 m-dən çox dərinliyə enə bilirlər. Həç bir delfinari əsir delfinlərə belə imkan yarada bilmir. Delfinlərin hərəkət zamanı çıxardıqları səs hovuzda təhri və dəfərlə əks olunduğu üçün onlara çox böyük zərər vurur. Xlorlu su onların dərisini və görmə orqanlarını zədələyir. Nəticədə bu heyvanların qapalı yerlərdə saxlanması onların yaşama müddətini 5-6 dəfə azaldır.

Hərbi məqsədlər...

Qeyd edək ki, delfinlərin hərbi məqsədlərlə istifadə olunması ideyası hələ ötən əsrin əvvəllərində meydana gəlib. Düşmən gəmilərinin partladılması, minaların aşkara çıxarılması, düşmən üzgüçü keşfiyyatçıların zərərsizləşdirilməsi üçün xüsusi delfin dəstələrinin yaradılması təklif olunurdu. Belə layihələr 1960-cı illərdən başlayaraq SSRİ-də və ABŞ-da reallaşdırılırdı. Döyüş delfinləri amerikalılar tərəfindən Vyetnam müharibəsində və İraqda xüsusi əməliyyatların gedişində istifadə olunmuşdu. SSRİ-də isə xüsusi təlim görmüş delfin dəstələri Qara dənizdə minaları axtarırdı. SSRİ-nin süqutundan sonra Rusiyada belə fəaliyyət qadağan olundu. ABŞ-da isə bu gün də bununla məşğul olan beş mərkəz

fəaliyyət göstərir.

Qida Sənayesi

Delfin əsirliyinin əyləncə aspekti tez-tez diqqət mərkəzində olsa da, bu sənayenin başqa bir qaranlıq tərəfi var - onların qida kimi istehlakı. Bəzi mədəniyyətlərdə bu dəniz məməliləri ləzzətli yeməklər kimi qəbul edilir və ətləri, yağları üçün ovlanılır.

Əyləncə və yemək üçün delfinlərin əsirlikləri ilə bağlı mürəkkəb dilemmaları həll edərkən, bu heyvanların müdafiəmizə layiq olduğunu xatırlamaq çox vacibdir. Onların rifahını və mühafizəsini təşkil etməkə əsirlikdən azad olaraq inkişaf edə biləcəkləri bir dünya yarada bilərik.

Su altındakı daş möcüzələr

Şahənə MÜŞFİQ

Heykəllər bir şəhərin, ölkənin bəzəyi, incəsənətin ən çətin və ən gözəoxşayan növlərindən biridir. Bir də mavi suların altında, dənizlərin, okeanların ən dərin qatlarında olan, bənzərsiz istedadla malik heykəltəraşların yaratdığı sənət nümunələri var ki, bu yazımızda onların bəzilərini birlikdə kəşf edəcəyik:

1. Sualtı heykəltəraşlığın mahir ustası Ceyson de Caires tərəfindən yaradılan Okean Atlası:

Baham adaları dənizinin dibində yerləşdirilmiş Okean Atlası 60 ton çəkisi və 5,5 metr uzunluğu ilə dünyanın ən böyük sualtı heykəllərindən biridir. Dünyaca məşhur heykəl öz adını Qədim Yunan mifologiyasında bütün dünyanı bəzilərində daşıdığına inanılan tanrı Atlasdan götürür.

2. Məşinin tunc heykəli, San Fruttuoso - İtaliya:

İtalyan heykəltəraş Guido Galletti tərəfindən hazırlanmış Uçurum Məşii heykəlinin hündürlüyü 2,5 metr, çəkisi isə 260 kq-dır. Bu unikal tikili 1954-cü ilin avqustunda suyun altına yerləşdirilib.

Heykəlin illər sonra yaradılan kopyalarından biri Floridada Key Lərqoda sərgilənir. 1972-ci ildə Palü gölündə yerləşdirilən kopyası isə bir gəmiçilik şirkəti tərəfindən Qrenada xalqına hədiyyə edilib.

3. Qrand Kayman adasının cənub-qərb

ucunda yerləşən Amfitrit (Su pərisi heykəli):

Amfitrit Kayman adalarının Qrand Kayman adasının cənub-qərbində yerləşən Sunset House-da çimərlikdən 50 fut məsafədə yerləşir. Simon Morris tərəfindən yaradılmış bürünc heykəlin hündürlüyü 9 metr, çəkisi 272 kiloqramdır.

4. Misirin batmış Thonis-Heracleion şəhərində III Kleopatra heykəli:

Su altındakı füsunkar heykəlin Ptolemey kraliçası III Kleopatranı (e.ə. 142-101) təsvir etdiyi güman edilir. O, 2 min il sonra sualtı arxeoloqlar tərəfindən kəşf edilmiş batmış şəhər olan Thonis-Heracleiondadır.

Antik şəhər Misirin Əbu Qir körfəzinin yaxınlığında, sahilədən 2,5 km aralıda və 10 metr dərinlikdə yerləşir.

5. Neptun Memorial rifində yerləşən aslan heykəli:

Dünyanın ən böyük insan rıfı olan Neptun Memorial rıfı Florida sahillərində, Key Biscayne yaxınlığında yerləşir. İtirilmiş Atlantis şəhərinə həsr olunmuş rif 15 metr dərinlikdə okeanın dibinin təxminən 60 hektarını əhatə edir.

6. Heykəltəraş Ceyson deCaires Taylorun daha bir sualtı sərgisi: Ayia Napa Sualtı Heykəl Muzeyi (MUSAN):

Aralıq dənizinin ilk sualtı muzeyi adına sahib olan MUSAN, Ayia Napa sahilindən 200 metr aralıda yerləşir. Kipr sahillərindəki

bu muzeydə nəhəng ağaclar və oynayan uşaqlar təsvir edilib.

7. Qrand Kaymandakı “Rifin Mühafizəçisi” heykəli:

Qrand Kayman adasındakı Sunset House-da çimərlik kənarında yerləşən, Qədim Yunan zirehinə bürünmüş Rifin Mühafizəçisi həm də bir dəniz atıdır. Bəzi rəvayətlərə görə, suyun altına dalaraq gözətçini öpmək insana şans verir.

8. Molinere Sualtı Heykəl Parkı:

2006-cı ildə ziyarətçilərin üzünə açılan Molinere Sualtı Heykəl Parkı dünyanın ilk sualtı heykəltəraşlıq parkıdır. Park Karib dənizində, Qərbi Hind adalarının qərb sahilində yerləşir.

İngilis heykəltəraş Ceyson deCaires Taylor tərəfindən yaradılan heykəltəraşlıq parkına qayıqla St Georges limanından və ya qərb sahilindəki Grand Anse körfəzindən getmək olar.

9. Musiqiçi- Steinvey konsert pianosunun bənzəri və su pərisi heykəli:

“Musiqiçi” su pərisi və Steinway konsert royallını əks etdirən heykəldir.

İlluzionist David Copperfieldə məxsus adanın yaxınlığında yerləşən piano 316 paslanmayan poladdan hazırlanmışdır. Su pərisi heykəli dəniz böyüməsini təşviq etmək üçün Ceyson De Caires Taylor tərəfindən pH neytral sementdən hazırlanmışdır.

10. Ceyson deCaires Taylorun “Monumen-

tal Portret Seriyası”:

Sainte-Marguerite adasının cənub hissəsindəki Poseydon dəniz çəmənlikləri arasındakı ağ qumda yerli sakinləri təsvir edən “Monumental Portret Seriyası”na rast gələ bilərsiniz.

Hər birinin hündürlüyü 2 metr və çəkisi 10 ton olan 6 ədəd “Monumental” üçölçülü portret seriyası Fransanın Kann sahillərində sualtı muzey kimi tikilib və 2021-ci ildə ziyarətçilərin ixtiyarına verilib.

11. İtaliyanın Neapol sahillərində, batmış Baia şəhəri- “Batmış Pompeyi”:

Bura əfsanələrlə dolu bir vulkanik ərazi, İtaliyanın sualtı Pompeyi olaraq adlandırılan batmış Baia şəhəridir.

Hazırda Neapol körfəzində Tirren dənizinin dalğaları altında yerləşən bu qədim Roma şəhərinin vaxtilə Roma cəmiyyətinin elitası ilə dolu olan inkişaf etmiş kurort şəhəri olduğu düşünülür.

12. Nutmeg Princess:

Qrenadanın Molinere körfəzindəki Sualtı Heykəl Parkında yerləşən Nutmeg Princess, Qrenadanın ilk nağıl şahzadəsinin böyük bir kokos qabığından çıxdığını və bir ovuc Qrenadanın məşhur ədviyyatı ilə göylərə yüksəlməsini təsvir edir.

Heykəl 1992-ci ildə qrenadalı yazıçı və dramaturq Riçardo Keens-Duqlasın “The Nutmeg Princess” kitabından ilhamlanıb və rəssam Lene Kilde tərəfindən dizayn edilib. Heykəlin hündürlüyü 3 metrdir.

İdman

Avro-2024: Türkiyə millisi 1/4 finala vəsiqə qazanıb

Almaniya da keçirilən Avropa çempionatının 1/8 final mərhələsində üz-üzə gələn Avstriya və Türkiyə yığmaları arasındakı oyun başa çatıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, matç Türkiyə millisinin 2:1 hesablı qələbəsi ilə yekunlaşıb. Türkiyə seçməsinin qollarını 1-ci və 59-cu dəqiqələrdə Merih Dəmiral vurub. Bununla da Türkiyə seçməsi adını 1/4 finala yazdırıb.

İtaliyada keçiriləcək turnirdə Azərbaycanı təmsil edəcək gimnastlar müəyyənləşib

Azərbaycanı İtaliyanın Turin şəhərində keçiriləcək akrobatika gimnastikası üzrə “Turin Acro Cup” beynəlxalq yarışında təmsil edəcək gimnastlar

məlum olub. Azərbaycan Gimnastika Federasiyasından AZƏRTAC-a

verilən məlumata görə, turnirdə qarışıq cütlük Ağasif Rəhimovla Seyidli Raziyyə, kişi cütlüyü Daniel Abbasovla Murad Rəfiyev, kişi qrupu Riad Səfərov, Abdulla Əl Məşayxi, Seymur Cəfərov, 13-19 yaş kateqoriyası üzrə qadın qrupunda isə Nəzrin Zeyniyeva, Anahita Başhiri və Zəhra Rəşidova iştirak edəcəklər. Yarışda ölkəmizi hakimlər arasında Dürdana Əhmədova təmsil

edəcək. Qeyd edək ki, turnir iyulun 5-7-də keçiriləcək.

Azərbaycan klubu UEFA Çempionlar Liqasının püşkatma mərasimində təmsil olunmayacaq

“Araz-Naxçıvan” klubu futbol üzrə UEFA Çempionlar Liqasının 2024/2025 mövsümünün püşkatma mərasimində təmsil olunmayacaq. “Report”-ın əldə etdiyi məlumata görə, İsveçrənin Nyon şəhərində baş tutacaq mərasimə klub tərəfindən heç kim yollanmayacaq.

“Araz-Naxçıvan” klubu hazırda reytingdə 25-ci pillədə yer aldığından UEFA Çempionlar Liqasının 2024/2025 mövsümünə ilkin mərhələdən start verəcək.

Qeyd edək ki, püşkatma mərasimi iyulun 4-də, Bakı vaxtı ilə saat 16:00-da başlayacaq.

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Alıqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzviyyətli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisensiya: N-B-317
Tiraj: 4103
Sifariş: 1485
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayonu filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilir və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilir.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Məsul nəvbətçi: Yeganə Bayramova